

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1903. Första Kammaren. N:o 46.

Onsdagen den 6 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet *von Friesen* aflämnade Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, om anslag för en undsättningsexpedition till Södra Ishafvet.

Justerades protokollet för den 29 nästlidne april.

Anmäldes och bordlades:

konstitutionsutskottets memorial n:o 9, angående fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll;

statsutskottets utlåtanden:

n:o 77, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af rätt till bearbetande af marmorfyndigheter å kronojord;

n:o 78, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Konungen i fråga om åtgärder mot indragning af smärre lägenheter å kronoegendomar;

n:o 79, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af tre till indragna hospitalshemmanet Sund n:o 4 Södergård i Östergötlands län hörande lägenheter;

n:o 80, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af viss del af förra häradshöfdingebostället Hammenhög n:o 31 om $\frac{3}{8}$ mantal i Kristianstads län;

n:o 81, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af viss del af förra kronofogdebostället 1 mantal Fastarp n:o 3 Olof Larsgård i Hallands län;

n:o 82, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af till kungsladugården Vall n:is 1—4 i Gäfleborgs län hörande andel i vattenkraft m. m.; och

n:o 83, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af äganderätten till de Torsebro krutbruk tillhörande fastigheter;

bankoutskottets memorial n:o 9 i fråga om ändring i bankoreglementet;

sammansatta banko- och lagutskottets betänkande n:o 1, i anledning af dels Kungl. Maj:ts propositioner n:is 67 a och 67 b med förslag till lag angående solidariska bankbolag m. m. dels ock åtskilliga i ämnet väckta motioner; äfvensom

Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 19, i anledning af Andra Kammarens beslut angående skrifvelse till Konungen rörande tillhandahållande af Svensk Författningssamling till lägsta möjliga pris.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flere ledamöters begäran andra särskilda utskottets nästlidna dag bordlagda utlåtande n:o 5.

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.

Föredrogs å nyo Första Kammarens tillfälliga utskotts den 1 och 2 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 18, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t i fråga om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.

Hans excellens herr statsministern Boström: Det är ju icke vanligt, när en motion föreligger till afgörande och denna motion afser en skrifvelse till Kungl. Maj:t, att någon medlem af regeringen då begär ordet. Men i detta fall må väl erkännas, att förhållandena äro något säregna och väl kunna förklara, att jag tillåter mig här göra ett undantag från regeln.

I motiveringen till den föreliggande motionen erinras om Riksdagens yttrande 1893 angående sambandet emellan de båda förenade rikenas konsulatväsen och diplomatiska ärenden samt vidare om uttalanden från regeringen 1895 och 1898, gående ut på att konstatera detta samband de båda frågorna emellan.

Jag får då till en början säga, att jag för min del fortfarande vidhåller samma åskådning. Det skulle utan tvifvel hafva varit önskvärdt, om båda dessa frågor kunnat på en gång afgöras, men när det gäller förhandlingar mellan två likställda parter, är det

icke den ena parten ensam, som bestämmer föremålet för förhandlingarna, den andra parten har också sitt ord att säga, och för att en förhandling skall komma till stånd, måste båda parterna enas. När man nu från norskt håll förklarade, att man icke önskar få dessa frågor samtidigt behandlade, var det ju gifvet, att man måste söka finna någon ny basis för förhandlingarna. Nej, kan man säga, det var visst icke behöfligt, ty ville icke norrmännen gå in på den basis, som föreslagits från svensk sida, finge förhandlingarne hvilat, då fanns det icke skäl att upptaga dem! För min del vågar jag bestämdt påstå, att detta är ett oriktigt sätt att se saken; ty det är väl alldeles gifvet, att det ligger ett stort politiskt intresse uti att söka få missförhållanden eller misstämningar mellan de båda rikena utjämnade och icke för långt gående, och skulle då vi icke vilja förhandla annat än på den basis vi själfva för oss bestämt, hade följden blifvit den, att naturligtvis norrmännen hade såsom det heter tagit saken i sin egen hand; de hade fortsatt med sina undersökningar, sina förslag och naturligtvis mer och mer arbetat sig in uti och fixerat sin ståndpunkt, så att det skulle uppstått än större svårigheter att slutligen kunna komma till en uppgörelse. Och dessutom får det väl anses gifvet, att det är synnerligen önskvärdt och för öfrigt naturligt, att unionella ärenden också behandlas unionellt, icke ensidigt af hvarterdera riket.

Det var under sådana förhållanden, som beslutet af den 18 januari 1902 kom till stånd, hvarigenom lades en ny basis för förhandlingarna, och hvilket beslut af Kungl. Maj:t genast gafs den största möjliga offentlighet medelst publicerandet af protokollen i frågan. Att den utredning, som genom sistnämnda Kungl. Maj:ts beslut anordnades, icke skulle blifva sitt eget mål, utan skulle än vidare bearbetas, ligger ju i öppen dag, och detta är hvad som skett genom de förhandlingar, som på sista tiden förts mellan medlemmar af Konungens råd. Dessa hafva icke skridit längre, än hvad som är herrarne bekant genom den s. k. kommunikuen. Det har sålunda endast träffats ett preliminärt aftal, att då så kallade särkonsuler icke ansetts omöjliga att under vissa förutsättningar anordna, skulle de närmare bestämmelserna om dessas förhållanden såväl till de gemensamma legationerna som till ministern för utrikesärendena intagas i en lag, som icke ensidigt af det ena landet kunde ändras eller upphävas, utan hvarför kräfdes samstämmighet emellan de båda rikenas statsmyndigheter.

Nu är det ju så, att i Sverige kan icke en lag komma till stånd utan Riksdagens medverkan, och det är därför helt klart, att hvarken någon enskild ledamot af regeringen eller regeringen i sin helhet kunnat tänka sig att söka åvägbringa ett bindande aftal utan Riksdagens hörande, oafsedt att Riksdagens skrifvelse af den 14 april 1893 därtill gifver tillräcklig anledning. Och härmed tror jag mig hafva besvarat den ena framställningen i motionens

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

så kallade kläm. Det har aldrig varit och kan icke hafva varit regeringens afsikt att söka träffa ett bindande aftal utan att sätta Riksdagen i tillfälle att pröfva och fastställa detsamma.

Hvad beträffar den andra delen af motionärernas hemställan får jag säga, att det förvånar mig, att den framkommit, men efter så skett och utskottet tillstyrkt densamma, får jag säga, att det väl är själfallet, att man, då ett aftal träffas, söker få bestämmelserna så klara och tydliga, att de icke utan afsiktlig förtolkning skola kunna uppfattas på mera än ett sätt.

Det är dessa upplysningar, jag velat gifva kammaren med anledning af den föreliggande motionen.

Herr Ljungberg: Om under den unionella régime, hvar- under Sverige i decennier lidit, det skulle hafva inträffat, att svenska delegerade återkommit från förhandlingar med norrmännen med det vittnesbörd, att de redligt och troget försvarat Sveriges ära och rättigheter samt med kraft tillbakavisat norrmännens ändlösa angrepp, hvilken glad öfverraskning skulle väl icke detta hafva beredt hela vårt land, hvilket jubel skulle icke hafva uppstått från strand till strand. Nationen, hittills nedböjd af den smålek, som så länge från alla håll kommit den till del i följd af vår styrelses handfallenhet, skulle åter kunnat resa sitt hufvud upp och hon skulle med mod och förtröstan gått framtiden till mötes.

Men huru är det nu?

Med smärta och harm har man sett våra delegerade återkomma från förhandlingarna i Norge med en handling, som de kalla *kommuniké*, men som i själfva verket är ett *kapitulationsplakat*, uti hvilket de öppet erkänna, att de antagit den norska vänsterns program och således öfvergått från det svenska till våra motståndares läger! Hvad innebär då detta program?

Från början innehöll detsamma endast, att de önskade få särskilda konsuler. Detta var naturligtvis af ren fåfänga, enär alla handlande, redare, och skeppare, hvilkas intressen frågan närmast berörde, hyste en motsatt åsikt, i det att de förklarade, att särskilda konsuler skulle vara till mera skada än gagn för deras land. Men sedan man i Norge kommit under fund med att Sverige eller rättare dess styrelse var färdig att gifva med sig i *allt, allt*, utvidgades programmet därhän, att man skulle hafva ett *särskildt konsulatväsen* och en *särskild norsk chef* för denna institution. Utrikesministern skulle icke mera hafva någon makt eller betydelse för det norska konsulatväsendet; han skulle visserligen hafva kvar rättigheten — därför att den icke kunde fräntagas honom — att begära *exequatur* för de norska konsulerna, men han skulle icke få utfärda fullmakt för dem och ej heller pröfva deras kompetens, utan om anmärkningar från något utländskt kabinett framställdes öfver brutalitet eller andra missgrepp från norsk sida, skulle han

nödgas förklara, att han ingenting hade att säga öfver de norska konsulerna, men att han skulle vända sig till den norske konsulat-^{Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.}chefen och höra hvad han kunde vilja åtgöra, och denne kunde då finna den ifrågavarande konsulttjänstemannen mycket prydlig och förträfflig, hvilket utrikesministern därpå, med erkännande af sin vanmakt, finge det obehaget att meddela det främmande kabinettet!

Men icke nog därmed. Om den norske konsuln råkade i konflikt med en utländsk myndighet, såsom numera ofta händer, skulle han först i sista hand kunna vända sig till utrikesministern, och denne skulle lika litet hafva rättighet att afsätta som att tillsätta norska konsulter, icke ens att tillrättavisa en sådan. Vi skulle kunna helt hastigt blifva invecklade i de farligaste förvecklingar, ja, i ett ruinerande krig, därför att utrikesministern icke förut varit i tillfälle att afböja konflikten genom att i tid afskeda den olämpliga konsuln.

Jag vill i förbigående anmärka, att jag i dessa mina antaganden om de tillämnade anordningarna stöder mitt yttrande väsentligen på det afgifna konsulatbetänkandet, enär detta tydligen legat till grund för kommunikén och de delegerades öfverläggningar och utan tvifvel kommer att troget följas i deras aftal. Hela konsulatbetänkandet är för resten tydligen uppsatt af en norrman, hvilkens kända hand man spårar äfven i annat, till och med i kommunikén. Man frågar nu: huru har det varit möjligt, att våra delegerade kunnat vara med om något sådant? Ja, därom tvista de lärda. Man har gissat på åtskilliga besynnerliga instruktioner eller också på att våra delegerade icke hörsammat de möjligen i svensk anda dikterade instruktioner, som de emottagit. Det senare är dock otroligt, men jag lämnar denna fråga helt och hållet därhän och skall endast hålla mig till den märkliga motsägelse, som förekommer mellan de delegerades förut uttalade åsikter och dem, efter hvilka de nu handlat.

Jag har redan vid ett föregående tillfälle haft äran påvisa, hurusom utrikesministern, såsom kommittéledamot, för flera år sedan (1892) förklarade, att gemensamheten på detta område var *oundgänglig* samt att särskilda konsulter voro *olämpliga* och icke af något *praktiskt behof påkallade*; och vi veta, att vår nuvarande statsminister år 1898, å egna och hela statsrådets vägnar, förklarade, att hvarje förslag till förändringar uti riksakten i fråga om utrikesstyrelsen *ovillkorligen* borde utgå från förutsättningen af ständig *gemensamhet* såväl i fråga om konsulatväsendet som beträffande utrikesstyrelsen och diplomatien.

En omständighet, som icke torde hafva varit utan inflytande på våra delegerades medgörlighet, torde ligga i den milieu, uti hvilken de arbetat. Det skulle ju vara *tre* deputerade på hvardera sidan, men de voro *fyra* på den norska sidan, därför att det

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

tilläts därvarande norske statsministern att assistera, jag vet icke huru långt, men han var emellertid närvarande under förhandlingarna. Denne statsminister (vänstermannen Blehr) stod naturligtvis i jämn beröring med de s. k. *presidenterna* i Stortinget, dessa åter voro i nära förbindelse med »*landsmötet*» och Stortingets *vänsterförening*, och på det sättet hade man hela den norska vänsterskaran omkring våra delegerade, hvilka utom sig icke hade det minsta stöd i något svenskt element. Men icke nog därmed, man vet äfven, att en gammal känd agitator mot Sverige besökte och negocierade med våra delegerade, en man, som kort förut begått en bedrift mot oss i ett främmande land, hvilken i en annan unionsstat än vår skulle hafva renderat honom en upphøjelse, som han icke beräknat. Allt detta har ju icke kunnat vara utan inverkan på våra på förhand eftergifne underhandlare. Man har förvänat sig något hvar, äfven en del främlingar, öfver det sätt, hvarpå denna sak bedrifvits, och att våra främste regeringsledamöter afrest till Norge för att där underhandla om bortskänkandet af våra rättigheter. En främmande minister här i staden yttrade nyligen till en af mina bekanta: »ni äro ett besynnerligt folk, ni svenskar! I andra länder, då man vill söka någon fördel af ett land, reser man dit, uppvaktar, arbetar och vistas där, tills man vunnit sitt mål. Hos eder förfar man annorlunda, där tager man själf initiativet till att afläda sig viktiga företräden och fördelar, så reser man till de sökandes land och sitter där och underhandlar, omgifven af påträngande skaror utaf den främmande nationen.»

Naturligtvis hafva icke norrmännen underlåtit att framhålla sin »*rätt*» till egna konsuler, ty vi veta, att det finnes ingenting mellan himmel och jord, som faller dem på läppen, hvartill de icke anse sig hafva »*rätt*». Men är denna rätt då så otvifvelaktig, eller hvar finnes den omtalad i våra föreningsfördrag? *Ingenstädes*. Uti 4 § riksakten säges, att Konungen, jämte det han äger begynna krig och sluta fred, äfven kan mottaga och affärda *sändebud*, under hvilken kategori, enligt ett äldre konstitutionsutskottets förklaring, äfven inbegripes *konsuler*. Dessutom ligger det uti sakens natur, att en förbundsstat måste hafva gemensamma organ af alla slag för sin beröring med utlandet.

Det tillhör helt enkelt unionens väsende och förutsättningar. Hvad som måste förundra är för öfrigt, att våra delegerade icke emot denna *förmenta* rätt uppställt den *verkliga* rätt, Sverige har för sin fordran, att Norge med allvar och på ordnad sätt skall deltaga i *unionens försvar*.

Det torde icke hafva varit dem obekant, att det icke finnes något medel, därest man icke vill använda makt och våld, att förmå norrmännen till ett sådant deltagande, annat än att man förelägger dem detta såsom *villkor* för erhållande af den förmån de eftertrakta, och det hade varit den enklaste sak i världen, att, när det, såsom

de delegerade själfva erkänt, icke var något för Sverige »önskvärdt eller fördelaktigt» ändamål, som afsågs, de då förbehållit sig, att Norge äntligen skulle gå in på att ordna det unionella försvaret. Men detta har man försummat och blott fortgått på det vanliga sättet, att främja Norges och glömma Sveriges intressen.

Nu hafva åtskilliga norska tidningar — ty om de icke utmärka sig för något synnerligt *politiskt förstånd*, förråda de där- emot rätt mycken *slughet* — begagnat tiden efter förhandlingarnas afbrott, särskildt sedan motionen om det unionella försvaret framkom, att framhålla, »att Sverige skall icke tro, att vi ämna svika det, utan om vi blott få hvad vi önska, komma vi att stå sida vid sida med svenskarna i händelse af krig». Men detta hafva vi hört så många gånger förut och det har ändå icke kommit närmare, hvarken med offervilligheten eller benägenheten att bringa system i försvaret. När den åtrådade förmånen blifvit beviljad, har det varit slut med löftena och villigheten.

Ett ganska upplysande bevis på, huru litet allvar man har i denna sak, lämnar det tal, herr Berner, upphofsmannen till den »rena flaggan», för icke länge sedan höll, därvid han yttrade: »om svenskarna blott vore hänsynsfulla och rättvisa mot oss, kan man antaga för säkert, att »*normmännen*» skola stå dem vid sidan». Detta är ju ett mycket hugnerikt löfte, och vi kunna kanske hoppas att, när fienden kommer öfver oss, få hit en 5 à 6 norska löjtnanter, likasom dylika reste ned till Kap, men han aktade sig visligen att tala om den norka *arméns* bistånd, äfven om vi uppoffrade alla våra rättigheter.

Herrar delegerade hafva äfven förgätit en annan sak, som icke bort undgå dem, nämligen den, att när normmännen hafva fått särskildt konsulatväsen, skola de väl äfven åtaga sig *ansvaret* för detta. Det höres icke ett ord därom; och att döma af konsulatkommitténs förslag, som tyckes ligga helt och hållet till grund för förhandlingarna, är detta icke heller meningen, det vill säga att vid alla de förvecklingar, som uppkomma af de norska konsulernas eller konsulatchefens beteende, måste Sverige deltaga i och hufvudsakligen besörja försvaret af Norges särskilda intressen. Man har icke ens betingat sig, att normmännen *själfva skulle bekosta* de extra expeditioner, som vid sådana förvecklingar måste utrustas, utan det blir väl såsom hittills, att de skola bekostas ungefär med $\frac{2}{3}$ -delar af Sverige och $\frac{1}{3}$ -del af Norge. Detta hade ju varit en ganska lätt sak att genomdrifva, icke annat än jag kan se, emedan det är så naturligt och rättvist. Vägrade normmännen, skulle förhandlingarnas afbrytande snart lärt dem att foga sig.

Det betänkligaste i hela kommunikén och det som verkligen *väckt sensation* i landet är den för herrar delegerades insikter och fosterlandssinne lika nedsättande förklaring, hvori de säga, att de till fullo inse och erkänna, att den ställning, ministern för utrikes-

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

ärendena för närvarande intager, icke motsvarar Norges berättigade anspråk på likställighet »inom unionen.» Man kunde fråga, hvarifrån herrar delegerade tagit den satsen. Icke hafva de funnit den i riksakten och ej heller i norska grundlagen, ty den förra motsäger nästan i hvarje paragraf Norges likställighet, och den senare innehåller endast i 42 §, att anslag skall af konungen föreslås, byggdt på »likhet» mellan de båda rikena, i fråga om interimregerings sammansättning under konungs minderårighet, och allenast i detta fall. Icke äro två stater, som blifvit förenade, därför jämlika. Det måste *stadgas särskildt*; det måste äfven blifva beroende på de *maktmedel*, som de båda staterna hvar för sig hafva att tillgå, och vidare på de *uppföringar*, de åtaga sig för de gemensamma bördornas bestridande. Men i alla dessa tre villkor brister det för norrmanen.

En synnerligt framstående man, som förut varit ledamot af denna kammare, yttrade för några dagar sedan, att han, om han nu vore riksdagsman, skulle vilja visa herrar delegerade till rätta i detta fall både i sak och i afseende å formen, emedan han ansåge det icke vara lämpligt och rätt, att svenske män framkomme med påståenden, som skulle egga norrmanen till ytterligare motståndighet och nya anspråk, hvilket också besannats.

En man, som säkerligen hvarje medlem af kammaren vet att värdera, nämligen Louis De Geer, yttrade i sammansatt statsråd den 18 februari 1862 i denna fråga: »Riksakten uttalar icke denna grundsats (om rikenas fullkomligt likaberättigade ställning), ehuru den i några vissa fall utgör en *tillämpning* däraf. I 42 § i norska grundlagen finnes principen visserligen uttalad, men äfven där uttryckligen inskränkt till de i föregående 39, 40 och 41 §§ omförmälda tillfällen. Hvad konungen vid vissa tillfällen yttrat om folkens jämlikhet (han talar här om Karl Johan) motväges i viss mån af hans diktamen till norska statsrådsprotokollet den 21 februari 1837, hvartill han sedermera hänför sig i sammansatt statsråd den 30 januari 1839». — Konungen säger där: »Då rättigheterna erkändes lika, skedde det under villkor af *lika bördor*. Denna förpliktelse är icke allenast rättfärdig, men den är moraliskt nödvändig för att betrygga reciprociteten af de genom traktater förvärfvade och bestämda garantier». — De Geer yttrar vidare: »Jag har sökt visa, att den verkliga jämlikheten skulle (till Sveriges skada) försvinna genom att tillägga 1¹/₂ miljon norrman lika många röster med 4 miljoner svenskar i en representation». Vid ett annat tillfälle yttrade samme man, att »det vore en orimlighet att tillägga ett folk, som knappt med ¹/₃-del deltager i unionens bördor, lika bestämmanderätt i dess angelägenheter som det, hvilket betalar mera än ²/₃-delar af dess utgifter».

Ändamålet med våra underhandlares artigheter och eftergifter skall naturligtvis vara att vinna »politiskt samförstånd» — såsom

herrar delegerade uttrycka sig — »emellan båda rikena». Men det kan ju icke vara dem obekant hvad som är känt af hela världen i öfrigt, att samförstånd med normmännen icke vinnes på den vägen; om detta skall ernås, måste det ske på en helt annan väg, nämligen därigenom, att svenskarne någon gång visa karaktär och förmåga att motsätta sig för Sverige skadliga eftergifter. Ett litet bevis på huru mycket samförstånd man vinner på den nu inslagna vägen lämnar det norska regeringsbladet, som nyligen yttrar: »Återigen svenska illusioner! De tro» — menar tidningen hänande — »att vi skola komma till full fred med dem, därför att de gå med på denna konsulatfråga; visst icke. Vi ämna fortsätta, vi nedlägga ingalunda arbetet på åstadkommande af egen utrikesminister» etc., och tidningen lofvar icke ens då, att det skall blifva fred. På den vägen vinner man således ingenting.

Vidare ha våra underhandlare, såsom ett slags garanti framhållit, »att förhållandet mellan utrikesministern och diplomatien å ena samt konsulatväsendet å andra sidan skall regeras genom lika lydande lagar, som ej ensidigt kunna förändras». Men hvad säga normmännen själfva om dessa lagar? Jo, de säga: »vi anse oss alldeles icke bundna af dem, utan ämna nu såsom förut arbeta på att få vår egen utrikesminister, och när vi fått honom, falla dessa lagar samman». Dessutom synas äfven olikheter finnas i och mellan kommuniquéerna. I den norska kommuniquéen lærer endast talas om att det icke får ensidigt göras *ändringar*; men hos oss talas i första satsen om att *ändra och upphäfva*, men i andra satsen talas blott om att *ändra*. Man står således här på en vacklande grund. Dessutom: Om vi få än så klart och tydligt affattade lagar, har det ingen betydelse, då man vet, att våra underhandlare redan bortkastat det väsentliga, nämligen *utrikesministerns makt öfver hela konsulatväsendet*. Om man tänker på hvad de norska statsmännen säga om sådana här lagar och aftal, måste man förvänas öfver att någon vidare kan lita på dylika. Herr Berner, som nu är stortingspresident, yttrade en gång: »Hvad vi fordra är att obundne af alla kontrakter, af hvad slag som helst, kunna när som helst häfda vår rätt såsom själfständig stat i afseende på utrikes styrelsen». Mot ett sådant folk, som öppet säger, att ord och aftal äro för dem intet, hvilket de äfven i handling visat, hjälper naturligtvis icke annat än kraft och själfkänsla samt ett strängt fasthållande vid sina egna rättigheter.

Och hvilket uppseende den väcker i utlandet denna ständiga eftergifvenhet, helt nyligen i afseende å flaggfrågan och nu i afseende å konsulatväsendet, torde något hvar känna. Man gycklar däröfver i utländska tidningar, och från forna landsmän i Amerika komma numera ofta bittra klagomål öfver vår sorglöshet. Jag fick nyligen ett bref från en för mig alldeles okänd svensk-amerikan, bosatt som farmer i Wisconsin i Nordamerika. Jag skall för-

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

bigå alla hans skarpere uttalanden i detta bref, men något torde väl förtjäna att återgifvas; han säger där: Svenskarne voro, innan dessa konungar kommo på tronen, ärade och aktade öfver hela världen, nu äro vi till spott och skam, *skam, skam* hvarvt vi vända oss; vi äro betecknade som äkta kujoner »fega uslingar».

Det är naturligtvis för dem, som ännu älska sitt land, icke glädjande att höra sådana uttalanden, men vi förtjäna icke bättre, om vi fortgå på den väg vi hittills beträdt.

Skall det vara så nödvändigt att fortsätta förhandlingar, hvilkas för oss fördärliga slut med all säkerhet kan motses från deras början? Jag tror icke, att herrarna skola kunna finna någon nation i Europa, som skulle gå in på något sådant; allra minst skulle den norska göra hvad hon nu begär af oss. Svenskarne böra väl vaka öfver sitt eget väl och icke af artighet och undfallenhet blott söka tillfredsställa andras intressen.

Jag har, herr grefve och talman, fattat en svensk folkrepresentants plikt så, att han skall till det yttersta försvara Sveriges rättigheter och ära; och skulle vi verkligen kunna stå till svars för vårt samvete och för våra efterkommande, om vi efter oss lämnade ett fädernesland i *sämre* ställning än den, hvarti vi mottagit detsamma?

Herr vice talmannen: Det uttalande, som af hans excellens herr statsministern nyss blifvit gjordt och den föreliggande frågans stora innebörd torde kunna påkalla några reflektioner öfver unionsförhållandena.

Få äro väl de, som i vårt land icke i det längsta vågat hoppas och tro, att föreningen mellan Sverige och Norge efter hand skulle varda hvad den från början afsetts att blifva, ett mäktigt och kraftigt medel för bevarande och stärkande af de båda ländernas integritet och oberoende, som icke vågat hoppas, att olikheten folken emellan i uppfattning och åskådning rörande unionens väsen och betydelse — hvilken olikhet delvis har sin orsak i folkens skaplynne, i deras olika förtid — efter hand skulle lämna rum för en allt klarare insikt därom, att de båda folkens tillvaro, deras framtid bäst främjades genom att man å ömse sidor sökte komma till förståelse af hvarandra och vore beredd till uppoffring icke endast af föreställningar, utan äfven af realiteter.

Den nära nitioåriga erfarenhet vi hafva af unionen lärer vittna därom, att ärliga sträfvanden i detta hänseende gjorts från Sveriges sida. Gång efter annan hafva uppgifvits hållpunkter, fastslagna vid föreningens ingående i öfverenskommelser, i riksakten, i den redan från början vidtagna tillämpningen. Historien lär komma att bestyrka, att så är förhållandet. Den lär väl ock komma att konstatera, att det icke berott på bristande tillmötesgående från svensk sida, att unionsförhållandena bragts därhän, att man kan

misströsta om, att de förhoppningar, som knötos vid unionens skapande, skola kunna förverkligas.

Det torde icke vara nödigt att här ingå i några detaljer beträffande huru man mött önsknings från Norges sida; fakta i detta fall äro väl kända af en hvar utaf oss.

Men, mina herrar, däremot kan det ju hafva sitt intresse att vid detta tillfälle taga en historisk öfversikt af den ståndpunkt, som regering och Riksdag intagit i de på dagordningen stående frågorna under det senaste decenniet. Hans excellens statsministern berörde detta i korta drag; jag skall bedja att få blifva något utförligare, men jag hoppas, att jag ändå icke skall blifva allt för lång i detta mitt referat.

Jag beder då först att få erinra om den bekanta skrifvelsen af 1893, hvilken finnes uti motionen omnämnd till innehåll och innebörd och som ytterligare konfirmerades vid remissdebatten 1895 och då fann varm tillslutning af regeringens främste man. Han yttrade: »Jag skall nu lämna tullfrågan och be att få yttra några ord i den unionella frågan. Så vidt jag kunnat finna, hafva därunder alla talare uttalat sina förhoppningar om att den nu föreliggande frågan må kunna bringas till en för båda rikena tillfredsställande lösning; och man har uttalat hvar och en sin olika uppfattning rörande unionens framtidsutsikter. Alla hafva dock varit ense om att vidhålla och betona det uttalande, som af Riksdagen gjordes i april 1893, däri framhölls sambandet mellan konsulat- och diplomatfrågan och angelägenheten af att dessa frågors lösning samtidigt måtte komma under öfvervägande. Detta har blifvit uttaladt här med många instämmanden och äfven framhållits inom Andra Kammaren i det bekanta program, hvarigenom sammanslutningen af de båda landtmannapartierna ägt rum. — Det måste vara synnerligen tillfredsställande för statsrådet att finna dess och Riksdagens åsikter härutinnan öfverensstämma». Det moment i landtmannapartiets program, till hvilket hans excellens statsministern refererade, lyder sålunda: »Då i hufvudsak samma politiska uppfattning ligger till grund för de af båda partierna senast godkända program, anse vi nu endast behöfva uttalas, att det förenade partiet vill verka för ett sansadt framåtskridande genom tidsenlig utveckling på nationell grund och att unionen bör upprätthållas och reformeras med tillgodoseende af båda folkens intressen, men utan ensidiga eftergifter och med fasthållande af Riksdagens år 1893 gjorda uttalanden i ämnet.» Denna ståndpunkt underströks ytterligare vid behandlingen af tredje hufvudtiteln samma år, det vill säga 1895. Uti en inom Riksdagen framlagd motion hade hemställts, »att Riksdagen ville hos Kungl. Maj:t begära, det fullständig utredning rörande eventuellt svenskt konsulatväsen måtte verkställas och snarast möjligt föreläggas Riksdagen». Statsutskottet hemställde, »att då ett bifall till motionen skulle innebära ett frångående af

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

hvad Riksdagen i 1893 års skrifvelse uttalat, men utskottet vore förvissadt därom, att Riksdagen i allo vidhölle sitt då gjorda uttalande, hemställde utskottet, att motionen måtte lämnas utan afseende». Detta blef också Riksdagens beslut efter en öfverläggning i Första Kammaren, som i tydlighet lämnade föga öfrigt att önska och under hvilken dåvarande vice talmannen, grefve Gustaf Sparre äfvensom general Björnstjerna med tillslutning af öfver ett hundratal af kammarens ledamöter häfdade den af Riksdagen tidigare intagna ståndpunkten. Grefve Sparre yttrade då: »Det synes mig, att om man löser blott en eller några af dessa frågor, och lämnar de andra kvar, då förblifver vägen öppen för nya missförstånd, nya förvecklingar. Ett ytterligare skäl för denna mening, hvilken jag tror mig kunna uttala som statsutskottets nu och 1893, ligger däruti, att från män i Norge hörts uttalas, att upplösning af den konsulära gemensamheten endast är ett första steg; ett nästa kommer efter, upplösning af gemensamhet i utrikesstyrelsen. Det finnes häruti, tyckes det mig, ett fullgiltigt skäl för den fordran, som från svensk sida framställts, att uppgörelse bör ske icke endast i en fråga, utan också i *allt*, som nu står såsom tvisteämnen mellan folken»; och vidare, »att vi af ingenting funnit oss föranledda att i någon mån ändra uttalandet af 1893, utan fortfarande sluta oss därom».

Motionen i frågan refererar det underdåniga yttrande, som utaf dåvarande justitieministern gjordes med anledning af resultatet af 1895—1898 års kommittéarbete och där statsrådet med tillslutning från statsrådets alla medlemmar säger »att genomförandet af en önskvärd likställighet mellan de båda rikena med afseende å utrikesstyrelsen ovillkorligen bör utgå från förutsättningen af ständig gemensamhet ej mindre i denna styrelse än i diplomati och konsulatväsen».

Och då flaggfrågan år 1899 behandlades af regeringen uttalade sig dåvarande chefen för civildepartementet på följande sätt, som kan ställas i sammanhang med nu föreliggande fråga: »Vid detta förhållande — och i olikhet med hvad i frågor af unionell natur, såsom angående utrikesstyrelsen och konsulatväsendet måste vara fallet — torde ock Norge äga rätt att i ärendet ensamt besluta». I detta yttrande instämde hans excellens statsministern.

Af hvad sålunda anförts framgår, att under det senaste årtiondet full öfverensstämmelse rådt mellan regeringen och Riksdagen därom, att gemensamhet bör äga rum i fråga om utrikesstyrelsen och dess underordnade organ och att partiella förändringar endast leda till unionens försvagande.

I detta sammanhang anser jag mig kunna nämna att före konsulatkommitténs tillsättande den regeringsledamot, som närmast hade att handlägga ärendet inom regeringen, fann anledning att under hand till åtskilliga lämna den upplysningen att motivet för

åtgärden vore, att utredningen om sårkonsuler hittills endast skett från norskt håll, men att det kunde vara af intresse för det svenska folket att äfven få en utredning och en belysning af dessa frågor från svensk sida, helst i samarbete mellan delegerade från de båda länderna, och därjämte att utredningen otvifvelaktigt skulle komma att påvisa olämpligheten af sårkonsuler. Här af syntes framgå, att samma uppfattning, som hittills, rådde inom regeringen och att det var densamma, som Riksdagen tidigare uttalat.

Konsulatkommitténs utlåtande och resultat äro väl kända. För den, som är mindre bevandrad i diplomatiens mysterier, kunde det tyckas, att resultatet *icke* borde hafva föranledt till förhandlingar. Sådana kommo likväl till stånd. Det väckte en viss förvåning hos de flesta, att så skedde; men förvåningen ökades ännu mera, då man fann, att dessa förhandlingar utgingo från en uppfattning alldeles motsatt, alldeles i strid med den, som tidigare rådt så inom regering som Riksdag.

Och huru lyder det program, hvilket våra underhandlare ansett för Sverige antagligt? I första punkten säges: »Sårskildt konsulatväsen för Sverige och för Norge upprättas. Hvarterdera rikets konsuler höra under den myndighet, som detta för sin del bestämmer». Andra punkten: »Sårkonsulernas ställning till ministern för utrikes ärendena och beskickningarna regleras genom lika lydande lagar, hvilka icke kunna ändras eller upphävas utan samtycke af båda rikenas statsmyndigheter.»

Sålunda ett medgifvande af sårskilda konsuler utan att i sammanhang därmed skall tagas i öfvervägande annat än en reglering af deras förhållande till utrikesstyrelsen och till diplomati, medan den viktigaste delen af gemensamheten, utrikesministern, lämnas oberörd.

Hvad som föranledt denna ändring i utgångspunkt, det veta vi icke, men ej är det underligt, att den fyllt med oro alla deras sinnen, hvilka endast i fullföljandet af redan fastslagna meningar sågo den rätta vägen till lösning af de ifrågavarande förhållandena. Och denna oro stärfjades visserligen icke af den uttolkning, som omedelbart efter kommunikéns afgifvande kom till synes från norsk sida.

Den lydde i all sin enkelhet, men dock för oss fullkomligt begripligt, att därifrån icke uppgifves fordran på den så kallade egne utrikesministern, och hvad det betyder för unionen, det känna vi alla.

Icke är det underligt då, att denna motion framkommit! Den afser ej att vara någon utmaning åt något håll, men däremot att en tystnad icke skall nu förstås och kanske i framtiden uppfattas som ett godkännande af den basis, på hvilken underhandlingarna inleddts. Och efter deras förmenande, som undertecknat motionen, är det så mycket viktigare, att vi tillkännagifva vår mening i detta

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

Om bestämmelser rörande de Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

fall, som det försports, att det icke kunnat förutsättas, att underhandlingarnas inledande skulle vara mot vår eller Riksdagens mening, då från Riksdagens sida invändning däremot icke blifvit hörd.

Med hvad som innehålles i motionen har det icke blifvit sagdt, att vi icke skulle vilja vara med om någon uppgörelse med Norge. Vi hafva endast sagt — utom hvad jag nyss nämnt — att därest förhandlingarna skulle komma att fortgå, intet i någon mån bindande aftal bör träffas, utan att Riksdagen däröfver blifvit hörd. Vi hafva önskat, att de förslag, som skola framkomma, skola vara så affattade, att de ej kunna missförstås. Hans excellens herr statsministern lämnade nyss den uppgiften, som väl också kunde väntas från hans sida, att icke något skulle bindas, utan att Riksdagen däröfver först skulle blifva hörd. Han uttalade också, att det vore själfallet, att förslagen skulle affattas så klart som möjligt. I dessa båda afseenden kunna vi således vara lugna.

En annan fråga är, om vi kunna vara tillfreds med hans uppfattning af 1893 års riksdagsskrifvelses innebörd. Han säger, att han för sin del delar den åsikt, som däri uttalats. Han framhåller önskvärdheten af ett ordnande därhän, att hvad då uttalades också kan blifva tillgodosedt, men han kommer till några efter min uppfattning veka pointer. Han säger, att vid en förhandling finnas två parter; man kan ej gå till förhandling, utan att de båda äro ense om grunden, och om den ena parten ej vill godkänna denna grund, så blir det ingen förhandling af. Ja, det är sant, men *den andres uppfattning* skall väl också hafva *någon* betydelse. Man kan tyvärr icke i förevarande fall våga hoppas, att hvad hans excellens här uttalat, skall under förhandlingarnas lopp gå i fullbordan, det vill säga att man skall komma till klarhet äfven rörande den del af gemensamheten, som från andra sidan icke nu får ingå i förhandlingarna. Från den sidan har såsom jag nämnde, redan gifvits besked om dess uppfattning i denna del. Nå hvad återstår då för oss? Svaret gafs nyss: att de taga frågan själfva i sin egen hand. Ja, frågan är, om vi skola underordna oss deras fordringar för att undvika, att de taga frågan i sin egen hand. Vi torde kunna befara, att de i hvarje fall komma att taga frågan i sin egen hand, om ej den lugna betänksamheten, om ej insikten om de faror, som däraf kunna vållas, efterhand inträder, och därför vill det synas, som om det från vår ståndpunkt ej vore något annat, som kunde anbefallas, än att vänta till en sådan uppfattning gör sig gällande från andra sidan.

Hans excellens sade, att de nu inledda förhandlingarna utgöra icke sitt eget mål: de skola vidare bearbetas. Jag fruktar, att den bearbetningen, som väl syftar på att man inom samma ram skall kunna inrymma äfven utrikesministern, icke har någon utsikt att förverkligas.

Men, herr talman, nu som nyss säger jag: vi vilja vara med

om en uppgörelse med broderlandet; vi ställa oss på samma ståndpunkt härutinnan, som den som framhölls år 1895. Jag tillåter mig här ånyo referera till det anförande, som då hölls af grefve Sparre och där han yttrade: »Jag är en varm vän af unionen, och jag vill tillägga, jag är en varm vän af Norge, men af ett Norge, som kommer emot oss med broderskänslor, icke af ett Norge, som möter oss med misstro och med bittert sinne. Jag vill äfven tillägga, att det ligger icke i detta utskottets uttalande någon handske kastad mot Norge. Det ligger däri den varmaste önskan, att unionen skall kunna bestå, att ett samförstånd skall kunna vinnas mellan folken, men det är på samma gång ett ärligt och öppet uttalande att, utan att vi få lösta *alla* frågor, som göra förhållandet dåligt mellan folken, kunna vi icke vänta att lugnt framgå på unionens bana utan nya förvecklingar och nya stridigheter.»

Den uppfattning, som i detta uttalande fick sitt uttryck, delas säkerligen fortfarande af alla dem, som i unionens befastande se den största möjligheten för bevarandet af de båda folkens framtida lycka.

Vi vilja vara med om att bevara unionen, men ej på sådant sätt, att vi förlora aktningen för oss själfva, att vi förlora stödet af enhetligheten inom unionen. Vi vilja vara med om att bevara unionen på sådant sätt, att den stärkes och icke försvagas.

Gemensamhet på alla områden, som beröra utlandet, är ett nödvändigt villkor för att de båda länderna skola med framgång kunna häfda sin ställning gent emot främmande makter, att vi skola kunna varda och blifva respekterade och att vi i möjligaste mån skola kunna undvika förvecklingar.

Däremot medför lösandet af gemensamheten svaghet för båda länderna, drifver fram till söndring och leder till unionens fördärf och slutligen till dess upplösning.

Vi vilja möta, så långt vi finna det möjligt och förenligt med unionens bestånd och väsende. Men vi kunna härutinnan icke vara med om det omöjliga och det otänkbara.

Vi vilja ett kraftigt, ett enigt, ett förtroendefullt Norden, där de båda länderna, med uppoffrande af enskilda små intressen och fördelar, sätta såsom sitt ögonmärke, sitt högsta mål tillgodoseendet af det hela, det helas välbefinnande, bevarandet af ländernas själfständighet, deras trygghet, deras ostörda, lugna utveckling.

Herr grefve och talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Tamm, Hugo: Till fullo instämmer jag med motionärerna så till vida, som äfven jag anser det obehöfligt, att nu, innan något annat resultat framgått ur de förda förhandlingarne än det genom den s. k. komminiquén meddelade, göra något som helst uttalande angående *sakinnehållet* i nämnda communiqué,

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

hvilken ju icke innefattar någon framställning i Riksdagen. Vid sådant förhållande är klart, att jag icke heller har anledning att uttala mig angående den af motionärerna förebrogta motivering.

Icke mindre obehöfligt anser jag, att nu upprepa, hvad redan i 1893 års riksdagsskrifvelse uttalats, eller Riksdagens förvissning, att, innan något bindande beslut i frågan fattas, Riksdagen varder därom hörd.

Då utskottet icke desto mindre tillstyrker skrifvelsen, synes mig utskottet just härigenom tillägga omförmälda kommuniké en betydelse, som den enligt utskottets mening »i själfva verket icke äger».

Då jag sålunda finner den föreslagna skrifvelsen obehöflig, kan jag för min del icke medverka till dess aflåtande och tillåter mig därför yrka afslag å utskottets hemställan.

Herr Säve: Ju mer man öfvertänker de frågor, som äro berörda i den regeringens kommuniké, som gifvit anledning till föreliggande utskottsbetänkande, desto mer öfvertygad måste man blifva om den för oss hotande fara, som ligger i den öfverenskomelse, som de svenska och norska underhandlarne träffat i unionsfrågan. Särskildt visar sig denna fara, om man gör sig mödan att närmare öfvertänka, hvilka följderna skulle blifva, om konsulatväsendet komme att klyfvas och fördelas i två särskilda institutioner, af hvilka den ena komme att stå under en svensk statsmyndighet och den andra under en norsk sådan. Det har så ofta framhållits, hvilken vikt ligger därpå, att konsulatfrågan ställes i samband med utrikesministerfrågan, att jag ber att vid detta tillfälle få något utförligare framhålla, hvori det betänkliga ligger i att söka lösa den ena frågan oberoende af den andra.

Låt om oss, mina herrar, för en gång ställa för oss framtidsperspektivet af dubbla konsulatväsen. Huru kommer detta att taga sig ut? De svenska konsulerna komma fortfarande att stå under utrikesministern i de ärenden, där de icke stå uteslutande under kommerskollegium. I utlandet skola de sortera under de svensk-norska beskickningarna, hvilka enligt gällande praxis kunna företrädas af norsk man. De äro skyldiga att samverka med dessa beskickningar, och de äga att påräkna dessa beskickningars stöd. De norske konsulerna åter skola icke stå under den gemensamme utrikesministern utan under det norska statsdepartement, som till för kort tid sedan kallades departementet för det inre. De skola i utlandet icke sortera under beskickningarna, och de få ej samverka med dessa eller äga att påräkna dessa beskickningars stöd, såframt ej en särskild anmodan därom göres, men denna anmodan har en förutsättning, den nämligen att — såsom det står i konsulatkommitténs betänkande — för den nödiga harmoniens vinnande en ytterst förtrolig samverkan äger rum mellan utrikesministern i

Stockholm och departementet för det inre. Under sådana förhållanden är det ju gifvet, att utrikesministern icke skall kunna utöfva något inflytande på de norska särkonsulerna i utlandet, icke ens då de hafva att handlägga ärenden, som kunna antaga en diplomatisk eller politisk karaktär. Konsulatkommittén angifver några ärenden af denna art. Den framhåller såsom sådana: brott mot internationella öfverenskommelser, hinder hvilka af myndigheterna på platsen läggas i vägen för konsulns ämbetsutöfning, svårigheter för krigsfartyg i främmande hamn, orättmätigt beslagtagande af handelsfartyg, olaglig häktning af en hemlandets undersäte m. fl.

Jag tror, att vi här hafva eldfångda ämnen, som kunna framkalla en brand, men nu förhåller det sig så, att vår utrikesminister icke har i sin makt att förekomma en sådan brand, ty han äger icke kommando öfver de norska särkonsulerna, och om branden brutit ut i full låga, kan han ej företaga något släckningsarbete, innan han fått order af norska departementet för det inre. Något så oformligt tror jag icke, att någon union, som har velat vara något annat än en blott personalunion, hittills kunnat uppvisa, och ej heller skall någon sådan union hädanefter komma att uppvisa något dylikt. Ty den moderna utvecklingen af diplomati och konsulatväsendet går i den riktningen — som äfven blifvit framhållet af hans excellens herr utrikesministern i ett betänkande, afgifvet af honom och två andra framstående diplomater den 11 september 1892 — att en närmare sammanslutning mellan dessa båda skall äga rum men icke något strängt åtskiljande af deras olika verksamhetsfält. Och det är ju gifvet, att så måste vara, ty med vår tids lätta kommunikationer och med de lifliga förbindelser, som i följd häraf råda mellan folken, är det tydligt, att sambandet mellan de konsulära och de politiska ärendena komma att blifva allt innerligare, ja det är redan nu så innerligt, att det med skäl kunnat sägas, att hvarje internationell-kommersiell fråga i våra dagar har en politisk räckvidd och tvärtom att hvarje internationell-politisk fråga har en kommersiell sådan. Jag beder att med afseende härpå få erinra om ett yttrande af den berömde folk- och statsrättsläraren Fredrik von Martens. Han säger: »Utrikesförvaltningen är en och odelbar liksom statssoveräniteten. Hennes skilda organer (diplomatiska och konsulära) måste för den skull stå i ständig växelverkan med hvarandra och i samråd verka för sin regeringens intressen utrikes. Agenterna inom de båda grenarne böra komplettera hvarandra ömsesidigt».

Konsulatkommittén har framställt sina tvifvel om, huruvida den ifrågasatta anordningen af norska särkonsuler skulle vinna de främmande makternas godkännande, men den antager, att på vederbörlig framställning så skall kunna ske. Ja, det är möjligt, men säkert är det icke. Om det någonstädes råder konservatism vid användandet af häfdvunna former, så är det inom diplomati.

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

Dessa former hafva utbildats genom århundradens traditioner och hafva fastslagits genom en slags consensus gentium, från hvilken ett litet folk ej får ostraffadt se bort. Jag erinrar mig i detta sammanhang ett yttrande af den på sin tid mycket bekante franske utrikesministern Drouyn de Lhuys till den ryske ambassadören grefve Kieselev, hvilken meddelade honom innehållet af de kreditivbref, som Kieselev skulle framlämna till Napoleon III och i hvilka kreditivbref Kieselevs herre, den väldige zar Nikolaus erkände det kort förut upprättade andra franska kejsardömet. Men den ryske zaren ville icke erkänna den nye franske kejsarens likställighet med sig, och därför hade han i kreditivbrefven i stället för det mellan suveräner brukliga tilltalsordet »mon cousin et frère» användt uttrycket »bon ami». »Hvilka äro», frågade då Drouyn de Lhuys, »de naturlige tolkarne af traditionen? — Det är de äldsta europeiska hofven. — Tillåt mig då att säga, att hofvet i St. Petersburg är väl ungt för att göra anspråk på att i denna fråga vara en bestämmande auktoritet». Jag kan tänka mig, att den svenska utrikesstyrelsen kan få samma svar af den utländska diplomaten, då den gör sina ansträngningar för att få de norska krafven med afseende å särkonsuler godkända: »vi få säga, att Norge är ett för ungt rike för att kunna göra anspråk på att få vara en bestämmande auktoritet inom konsulatväsendet».

Tror man nu, att norrmännen skulle blifva nöjda, om de finge sina särkonsuler? Jag är öfvertygad om att de icke blifva nöjda, ty de kunna omöjligen blifva det. Bristen på samband mellan konsulatväsendet och diplomaten skall genast göra sig gällande på ett för dem mycket besvärande och tryckande sätt. Läser man genom konsulatkommitténs betänkande, skall man också finna att de hafva tänkt sig detta. Ja, jag vågar till och med säga, att de rent af beräknat detta, hvilket framgår däraf, att de låtit den tanken framskynta att de skulle i utlandet söka sig en ersättning för de hierarkiska mellaninstanser mellan konsuler och utrikesstyrelsen, som hittills utgjorts af beskickningarne, af hvilka de icke längre vilja begagna sig, genom att tillskapa ett särskildt slag af konsuler, de s. k. »tillsynshavande generalkonsulerna», hvilka skulle tilldelas en befogenhet, likartad med den, som Nordamerikas Förenta Stater gifvit dem af sina konsuler, som äro försedda med hvad de kalla »supervisory powers». Det vore en betänkelig sak detta, om Norge skulle anordna en sorts halfdiplomatiska beskickningar, ställda utanför utrikesministerns kontroll.

Och ej nog härmed! Genom en kunglig förordning, utfärdad för kort tid sedan, har det norska departementet för det inre ändrat titel. Det heter ej längre departementet för det inre, utan det heter departementet för utrikessaker, handel, sjöfart och industri. Detta synes mig gifvet peka åt en norsk separat utrikesstyrelse.

Af den norska vänsterns program finner man, att den för den

närmaste tiden vill samla sina ansträngningar på genomförandet af de norska särkonsulerna och för öfrigt inskränka sig till att blott *arbeta* för den egen utrikesministern. Men det är, om man tänker på det, en helt naturlig sak. Norge kan omöjligen af rent tekniska skäl i samma ögonblick genomdrifva egna konsulter och egen utrikesminister. Det är ju alldeles gifvet, att här behöfves tid, innan särkonsulaten hinna organiseras och vederbörliga exequatur af utländska makter erhållits. Först sedan detta inträffat och en säker och fast grund sålunda byggts, är tiden inne att uppföra krönet på byggnaden — en egen norsk utrikesstyrelse. Och varen öfvertygade, mina herrar, den öfverbyggnaden skall komma!

Våra svenska underhandlare vilja förebygga detta och hafva i kommunikén låtit oss veta, att de erbjudit underhandling om sådana ändringar i riksakten, som kunna bereda Konungen tillfälle att till utrikesminister utse svensk eller norsk man och möjliggöra hans konstitutionella ansvar inför båda rikenas folkförsamlingar. Ja, det vore det gamla svenska erbjudandet, förutsatt att det vore något fullständigadt. Här finnes nämligen ej uti kommunikén intaget det, som vi i denna kammare vilja göra till ett *conditio sine qua non* för en förändring af utrikesstyrelsen, nämligen bestämmelsen om *delegationerna*, eller att den blifvande gemensamma svensk-norske utrikesministern, som också skall kunna vara en norsk liksom en svensk man, icke skall vara ansvarig inför de båda rikenas nationalförsamlingar utan inför delegationer af samma församlingar. Blir han ansvarig inför nationalförsamlingarne blifver han också ansvarig inför det norska stortinget, och af 1884 års riksrettsförhandlingar och »klockestrensparagrafen» känna vi hvad det vill säga. Jag tager för gifvet, att en svensk folkrepresentant icke skall kunna godkänna ändringar i unionskontraktet, hvilka gå i sådan riktning.

Men är det då att tänka, att norrmännen skola godkänna dessa delegationer? Nej, de skola aldrig godkänna dem, ty de veta fullväl, att delegationerna skola begränsa stortingsmajoritetens makt öfver utrikesstyrelsen och de skola så mycket mindre kunna godkänna dem, som de äro vana att städse drifva igenom allt, hvad de vilja.

Ack, mina herrar, det vore verkligen icke att undra på, om en främling, som så ofta förväxlar Sverige med Norge, skulle tro, då han hör de norska anspråken, att det icke var Sverige utan Norge, som inkallade Karl Johan, att det icke var Sverige utan Norge, som afslöt 1813 års traktater, att det var norska artillerister, som nedmejade de franska infanterifyrkanterna vid Dennewitz, att det var norska jägare, som stormade Leipzig, att det var norska husarer, som gjorde inhusget vid Bornhöft, att det var norska statsmän, som afslöto Kieletraktaten, att konventionen i Moss af-

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

tvangs Sverige genom norska vapen, och att Moss ligger någonstades vid Mälaren och icke vid Kristianiafjorden.

Då återstår till slut ingenting annat än sårministrar för de tvenne länderna, och det är nog dit den norska vänstern vill komma; men huru skall det gå, då vi komma dit, om den ene ministern vill gå åt höger, och den andre åt vänster? Därigenom blir naturligtvis Sveriges och Norges utrikesstyrelse fullkomligt paralyserad. Det skulle kunna gå för sig, om Björnstjerne Björnsons uppfattning vore den riktiga, att en utrikesministers funktioner kunde inskränkas till en blott handelsministers, och att hans rent politiska uppgifter skulle kunna bortelimineras genom norska stortingsbeslut om skiljedomstraktater och neutralitetsförklaringar. Men det är icke så. En utrikesminister är icke blott och bart en handelsminister. Vi måste noga akta oss för att få vårt utrikesministersämbete förstördt, ty den tid kan komma, då det blir en nödvändig sak äfven för Sverige att avsluta en politisk traktat, och vi skola därför icke för oss omöjliggöra att kunna åstadkomma en sådan. Vi svenskar få lika litet som något annat folk glömma bort, att ett fritt folk har tvenne vapen, hvarmed det kan försvara sig: det ena är soldatens svärd, det andra är diplomatens penna, och intet af dessa båda vapen få vi låta förrosta.

Skilda utrikesministrar! Ack, sedan återstår ingenting af unionen mer än en ren personalunion. Personalunioner, ja, sådana hafva vi haft förr i vår historia! Jag ber att få erinra om personalunionen med Polen. Den var spröd och vek, samt föll snart sönder. Konung Sigismund fick välja mellan Polen och Sverige; han valde Polen, och så blefvo vi honom kvitt. Vi hafva haft en union med Norge i Magnus Erikssons tid. Den dugde till intet och upplöstes snart. Så hafva vi haft Kalmarunionen, som under långa tider beredde oss ständiga strider och ständigt kif. Från denna unionstid hafva vi ett litet intressant intermezzo, unionen med Norge i Karl den VIII Knutssons dagar. Det var nu, som de norska bönderna i skrifvelse till Sverige uttalade de bekanta orden: »dessa tvenne riken, dem Gud så landfast sammanfogat, skola aldrig i tvedräkt åtskiljas». Knappt ett år efter sedan detta skrifvits, var denna union sönderfallen, och huru skärande hafva icke sedan dess de vackra orden ljudat genom tiderna! Nu till sist hafva vi fått en ny union, den nuvarande, men äfven denna union, som hittills endast beredt oss idel tvedräkt och strid, vill man nu göra till en ren personalunion.

Hans excellens herr statsministern uttryckte i slutet af sitt anförande sin förvåning öfver, att i föreliggande förslag till riksdagskrifvelse framhållits en önskan om klarhet och tydlighet vid ordalagens affattande i den blifvande preliminära öfverenskommelsen i unionsfrågan. Han kan hafva haft skäl för att uttrycka denna sin förvåning, men starka motiv föreligga dock för Första Kammaren att

fasthålla vid ett yrkande i nyss angifna syfte. Ofta ljuder, herr grefve och talman, för den enskilde, då han står i beredskap att uttaga ett ödesdigert steg, de manande orden: »långa år få gälda, hvad stunden brutit». Men detta gäller icke blott den enskilde, det gäller äfven och kanske i ännu högre grad folken. Och hvad nu det svenska folket beträffar, har det en särskild anledning att påminna sig dessa ord, då det erinrar sig det ofullständiga sätt, hvarpå unionskontrakten med Norge uppgjordes åren 1814 och 1815. Att denna union fört så många strider och så mycken tvedräkt med sig har icke minst berott på den omständigheten, att ordalagen i unionskontrakten voro otydligt och oklart affattade. Vi hafva blifvit straffade därför genom att vi nödgats låta utan gagn förnöta dessa nittio år, som en nådig försyn gifvit oss att använda på arbetet på den gemensamma skandinaviska halföns stärkande och skydd utåt.

Nu hafva vi att vänta nya förslag till nya kontrakt, till nya uppgörelser mellan Sverige och Norge. Är det då, ers excellens, att undra på, att Första Kammaren med erfarenheterna från 1814 och 1815 velat begagna detta tillfälle att göra en vördsam hemställen: för Guds skull, hvad som än må blifva affattadt, låt det blifva affattadt så, att det blir tydligt och klart. Långa år få gälda hvad stunden brutit! Men hvarför ändra ståndpunkt? Låtom oss stå fast vid Riksdagens uttalande från föregående år, det vill säga: må vi broderligt bjuda normännen handen till en uppgörelse, men en uppgörelse, baserad på den gamla svenska ståndpunkten: *enhet inom utrikesstyrelsen, betryggande anordningar för ministeransvarigheten, själfständighet för de båda folken, byggd på grundvalen af lika rättigheter och lika skyldigheter*, då tror jag, att vi handla rätt, då kan framtiden för de skandinaviska folken ännu blifva ljus. Men underlåta vi att nu yttra oss med anledning af den delgifna kommunikén, så låta vi därigenom den föreställningen få insteg i Sverige och i Norge, att vi genom vår tystnad i själfva verket lämnat ett slags godkännande af denna kommuniké. Ja, då begå vi ett svårt felsteg, och detta felsteg skall draga med sig hvad jag fruktar: påskyndandet af unionens upplösning. Hvilka följderna häraf kunna blifva, det är oss omöjligt att kunna förutse, ty dess verkningar skola sträcka sig genom århundraden.

Jag tillåter mig, herr grefve och talman, att yrka bifall till det föreliggande skrivelseförslaget.

Herr Wieselgren: Intrycket af hvad som vid detta tillfälle blifvit sagdt är ju alldeles precis detsamma som det intryck, vi haft vid hvarje debatt rörande de unionella frågorna. Det är egentligen någonting tröstlöst däri, ty det kan öfversättas med det gamla ordstäfvet: vilja men inte kunna. Det är ingen af oss, som icke vill göra allt hvad på honom ankommer för att få till stånd en lycklig framtid för de skandinaviska folken, men vi kunna icke.

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

Den siste ärade talaren lade stor vikt vid, att våra gamla unionella urkunder icke voro väl och tydligt affattade. Ack, mina herrar, hade de varit än så väl och tydligt affattade, så må vi dock komma ihåg: »bokstafven dödar, men anden gör lefvande». Och det var *anden*, som fattades 1814—1815, och Gudi klagadt, den fattas ännu!

Det är den gemensamma skandinaviska andan som skall skapa samförstånd mellan Sveriges och Norges folk; men den har icke kunnat det ännu, och då hjälper det icke, hvilka »bokstafver» vi än mäktat införa i unionsförhandlingarne och dokumenten.

»År 1893» är ju rätt ofta nämndt, och jag skall också be att få nämna det.

Huru stodo vi icke då i hela vårt land med olika meningar om det bästa tillvägagångssättet?

Några ville gent emot den norska aktionspolitiken sätta svensk aktionspolitik, andra studsade för den tanken: Hvad skulle väl följden däraf blifva? Denna aktionspolitik vann liten eller ingen anklang; och man hade då intet annat att göra, tyckte man, än att vidhålla den af andra förordade eftergiftspolitik. Men icke heller den var mycket tilltalande, ty man insåg ganska väl, att den skulle sluta med unionens upplösning; när det icke fanns flera eftergifter att göra, måste ju upplösningen vara färdig. Det var i det ögonblicket, som en högt vördad man i denna kammare, hvilken vi nu sakna, ehuru vi hafva hans afbild där på väggen, på kvällen den 12 april 1893 tog till ordet och yttrade de sedermera så ofta citerade orden: »Skulle man i det afseendet» — i fråga om den norska opinionen — »hoppas oriktigt, skulle Norge icke vilja tillmötesgå oss, då säga vi: När ni icke vilja möta oss, då vi erbjuda underhandling på billiga villkor; då förskansa vi oss vid *status quo* och kvarblifva där. Detta vore en nästan oangripelig ställning. Så snart norrmännen vilja billigt underhandla med oss, äro vi färdiga därtill. Rättvisans kraf hafva icke af oss blifvit åsidosatta. Men vill man i Norge icke taga emot detta, då säga vi, att vi äro nöjda såsom vi hafva det, och låta därvid förblifva. Skulle man det oakadt anfalla oss, vet jag icke huru ett sådant anfall skulle gå till».

Han ansågs därmed hafva uttalat »det frälsande ordet». Det är ock från den stunden som *status quo*-politiken vunnit så stark anklang i riket, och till samma uttalande slöt sig ju ock en af våra främste män, äfven han nu bortgången, Louis de Geer.

Jag vill icke säga någonting förolämpande om det svenska folket, men jag säger det helt enkelt såsom en faktisk sanning: Svenska folket anslöt sig till denna politik hufvudsakligen därför, att den gaf anstånd, att den var den bekvämaste. Huru har det emellertid gått? Var ställningen verkligen som grefve Lagerbjelke

yttrade oangriplig? Mina herrar, erfarenheten talar nu ett helt annat språk.

Under dessa tio år hafva visserligen *vi* kunnat säga oss, att vi iakttagit *status quo*, men norrmännen hafva icke gjort det.

När jag satt där borta på bänken den där aprilkvällen 1893 och åhörde de anförda orden, undrade jag, om icke någon skulle bemöta dem med en lätt funnen replik, — den behöfde icke innefatta mer än en fråga, nämligen den: kan man med viss-het iakttaga *status quo*, när det dock är fråga om två? Ja, om den ena är nog stark att kunna genom sin *vis inertiae* hejda och tvinga den andra.

Men detta var här icke fallet. Ty — hur ledsamt det än kan vara för oss att höra, — faktum är, att vi icke äro nog starka för den uppgiften, och det hafva norrmännen vetat. De hafva därför låtit oss vidhålla vårt *status quo*, men själfva hafva de gått framåt. Om något bevis härför tarfvas, behöfver jag ju endast erinra herrarne om de rustningar, som norrmännen sedan den tiden bedrifvit, och de gränsfästningar, som de uppfört. När grefve Lagerbielke uttalade de orden: »Skulle man det oaktadt anfalla oss, *vet jag icke, hur ett sådant anfall skulle gå till*», så glömde han, att ett fritt och själfständigt folk, som Norge, pekande på riksakten, säger och känner sig vara, icke behöfver sända en enda man öfver gränsen för att vidtaga de åtgärder, som kunna till det yttersta bestyrka dess frihet och själfständighet äfven på bekostnad af unionen. Och det är först under antagande af att något sådant skulle äga rum, som dessa gränsfästningars uppförande blir en rimlighet, ty icke har väl någon svensk man tänkt sig, att *vi* under andra förutsättningar skulle gå öfver gränsen? Sålunda: de där fästningarna uppenbara den tanken såsom vägledande för Norges framtida politik, att norrmännen, därast de icke få sina önskningar tillmötesgångna, ärna taga, såsom frasen lyder, saken i sina egna händer och bryta sig ut ur unionen; sedan, förmoda de, skall ingen kunna tvista med dem om Norges frihet och själfständighet.

Men detta är ju en upprörande politik, säger man. Ja, mina herrar, det är så. Men ändå kan ju hända, att vi icke för hastigt böra bryta stafven öfver densamma. Ty till hvilken politik hafva vi väl själfva anslutit oss?

Hafva vi icke under de senaste femtio åren mer och mer drifvit oss in i den politiska uppfattningen, att ett folk icke har något annat mål för sin tillvaro än det att på bästa sätt tillgodose sig själf, att på bästa sätt trygga sig emot alla faror, och därför ock undvika alla förbindelser? Ty gör man som våra fäder före oss gjorde — de ingingo allianser med det ena eller andra riket allt efter som tidsomständigheterna det kräfde — så drages man lätt in i risken för bundsförvandternas skull. Således bort med allianserna! Vi lefva vårt eget lif, eller, såsom en framstående norrman

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

uttryckte denna politik i få ord: »Vi lefva icke för att gå andras ärenden, vi lefva för att fullkomliggöra vårt eget lif och vara oss själfva nog». Är det icke just denna vår nya politiska princip, som norrmännen upptagit för egen del? Hela skillnaden består däruti, att de använda denna politik *äfven emot oss*. De frukta våra förmodade planer och äro rädda för de äfventyrligheter, till hvilka förbindelsen med oss skulle kunna föra dem. Vi hafva ännu i Norge namnet »storsvenskar», en hederstitel, som vi sannerligen icke förtjäna; men de tillämpa den på oss för att därmed tillvinna sig ökad resonans för *sin* egoistiska politik, hvilken de rikta äfven emot brödralandet.

Jag såg för ett par veckor sedan ett uttalande i en norsk tidning, där det stod med anledning utaf några unionsbetraktelser, följande synnerligen betecknande ord: »*Svensken fruktar ryssen men vi frukta svensken*».

Ja, mina herrar, däruti ligger verifikation, på hvad jag vågat påstå. Norges politik går ut på att afsöndra sig från de faror och de risker, som skulle kunna möta den genom förbindelsen med oss. Det är en helt enkel och klar konsekvens af denna deras stämning, när de begära sina särkonsuler, och när de sedermera skola fullfölja sina kraf på egen utrikesminister; ty förr än de hafva denne, förr hafva de icke den säkerhet, hvilken de anse sig med honom hafva vunnit, en frigörelse ifrån de faror, i hvilka förbindelsen med Sverige skulle kunna inleda dem. De glömma, våra kära bröder — och det är underligt, att de kunna det, men synbarligen har det ändå råkat i förgätenhet hos dem — att hvad vår östra granne helst och sedan längst tillbaka eftersträfvat, sannerligen icke ligger inom Sveriges gräns utan inom Norges. Således står det för min uppfattning såsom ett oförklarligt misstag, att Norge icke förstår, att unionen icke är en union företrädesvis eller främst till Sveriges båtnad, utan lika gärna företrädesvis och främst till Norges.

Det är emellertid historiska förhållanden, historiska traditioner och minnen, som spela in i vår moderna tid så kraftigt, att blott med betraktande af dem det kan förklaras som annars skulle vara oss alldeles oförklarligt. Vi glömma så ofta, att allt hvad Norge har af historia med undantag af några smärre snart öfvergående episoder, gör Sverige till fienden och Ryssland till vännen: Norge tillhörde det Danmark, som under vår historiska tid alltid var att påräkna såsom en bundförvänt till Ryssland, vår »arf-fiende».

När då dessa sorgliga agitationer i Norge mot Sverige hafva drifvits fram, hafva de haft en resonans från fordom, något historiskt obestridligt att anknyta vid, och det har då icke varit svårt att i folkets sinne inplanta den uppfattning, som färgar yttrandet jag citerade ur den norska tidningen: det är Sverige, menar man, som

vi skola frukta, ty Sverige är icke vännen, unionsbrodern, utan Sverige är fienden, emot hvilken vi sedan uråldriga tider skolat vara på vår vakt, och från hvars inflytelser vi för vår frihets skull i möjligaste mån böra frigöra oss. Vi må nu, huru mycket vi vilja, peka på 1814 års förening och 1815 års riksakt — där ligger lika fullt en ironi i talet om »de förenade rikena»; ty vi voro två, och vi förblefvo två, och därför har alltid tvedräkten emellan oss varit naturligare än endräkten.

Norge skyr, hvad man där kallar för »provinsmärket». Det vill *fullt* oberoende, det vill *full* frihet, och det vill *full* själfständighet, sådan som den blifvit dem tillförsäkrad i 1815 års riksakt. Ja, normmännen hafva icke vår erfarenhet och icke våra minnen. Men vi hafva erfarenhet, vi hafva minnen utaf ett annat folk, hvars öden länge varit sammankedjade med våra. Detta folk fick mot slutet af 1700-talet en likartad känsla utaf, att det behöfde mera frihet, större själfständighet; det fick sina »själfständighetsmän», som för undanröjande af det tryckande provinsmärket sökte understöd i sitt andra grannland, i St. Petersburg, därifrån understöd också lämnades. Ett par tiotal år — och Finland vann eller trodde sig åtminstone hafva vunnit, hvad det ville vinna, det vann en större själfständighet, än det haft under sin svenska tid, det blef af med provinsmärket; men hur gick det dock till slut? Om själfständighetsifrarne i Norge betänkte dylika erfarenheter — skulle icke då åtskilligt af hvad som nu har ingått i normännens aktionspolitik hafva uteblifvit?

Men finns det då icke bland dessa skuggor någon ljusning? Jag fick ett bref för en vecka sedan från en gammal vän i Norge, till hvilken jag ställt samma fråga: »Af haard Erfaring», skref han, »er jeg bleven pessimist; men kanske begynder det at lysne i Horizonten, naar vi en gang er borte». Således ändå någon liten förhoppning om en kommande tid såsom ljusare och bättre än »Is- och järntiden» nu!

Jag har tänkt öfver denna möjlighet, och då har jag icke kunnat annat än säga mig själf, att det i mångt och mycket finnes analogier mellan den enskilde människan och folket i dess utveckling. Jag har då fäst tanken vid ett generellt drag hos de unge, ett drag, som vi af egen erfarenhet ju alla känna, det nämligen, att när man väl hunnit öfver barnaåren och kommit in uti ynglingaåldern, man gemenligen känner sig mycket besvärad af familjesamhörigheten. Den är då någonting, som besvärar oss, som påminner oss om barnkammartiden med dess vanligen lifligt ihåggkomna »orättvisor» dess svårigheter, dess tryckande förmynderskap. Man tycker ej om att vidblifva dess vanor; man vill vara fri; man drar sig undan hemtvånget, isolerande sig så långt man kan, och man njuter af att känna sig vara själfständig. Men det kommer dock en tid, när man börjar känna, att det är icke godt för mannen

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

»att vara allena», och då börjar man tänka på en ny union; ingår man den med förtroende, med sympati, med den rätta enhetens ande, så kan den ock bättre än någon annan skapa för oss en framtida lycka. Jag har sagt mig: Norge är ju ett ungt rike; Norge är för närvarande såsom folk betraktadt stad i den där isolerande ynglingastämningen; men skall det icke med större mognad ändå en gång förstå, att det där brodersbandet, den nu så illa lidna familjesamhörigheten med broderfolket på andra sidan Kölen dock icke är någonting att blott ringakta och kasta bort? Skall det icke förstå, att det bandet tvärtom är af oskattbart värde, och därför vara benäget att med oss ingå en union af helt annan art än den nuvarande?

Mina herrar, jag har ställt tillsammans den frågan med vår regerings politik i förevarande konsulatfråga. Det är icke någon nyhet för kammaren, att jag i allt grundväsentligt öfverensstämmer med de ärade talare, som här hafva uttalat sin sorg, sitt beklagande öfver, att vi i den frågan inslå på en väg, som ovillkorligen bär åt galet håll, i en orätt riktning. Men det gifves dock en sorts politik, som statsmännen understundom *måste* anlita; det är *uttänjandets* politik, det är den politik, som har till lösen: den som vinner tid, vinner allt. Ack, det är icke alltid sagdt, att man vinner något; men man vill så gärna hoppas, att man åtminstone icke förlorar så mycket på detta väntande, som man skulle utsätta sig för, ifall man hastigt gjorde slag i saken.

En af de män, som skrivit sina namn under den föreliggande motionen, yttrade vid ett föregående tillfälle — jag vågar ej säga, om det var år 1893 eller år 1895 —: att han gärna ville vänta på det där okända, oanade, som understundom inträffar i folkens lif, och som han ansåge vara en yttring af Guds världsregemente. Hvad var det, som han då väntade på? Jo, det var omslaget i Norge, i den norska sinnesstämningen, det var ändringen i det handgrepp, som då tycktes vilja gripa kring svärdfästet, men som han önskade och hoppades hellre skulle vilja gripa om broderfolkets framräckta hand. Det är samma väntan som ännu motiverar uttänjandets politik; och i den ser jag för min del förklaringsgrunden för regeringens ingående i de nu förhandenvarande förhandlingarna. Därför, mina herrar, vill jag heller icke bryta stafven öfver regeringens handlingssätt.

Jag ingår icke i något bedömande af hvad kommuniquéen innehåller. Jag vill blott förklara, att jag i trots af allt icke vill uppgifva hoppet om, att både Norge och Sverige en gång skola förstå, att Skandinaviens ej blott lycka, utan framtida bestånd ligger i icke att vi sära oss från hvarandra, utan att vi *varda ett*. England och Skottland blefvo ett år 1707 — har någon af dem ångrat den föreningen? Italiens många olika stater blefvo ett år 1861 — har någon af dem ångrat sig? Tyskland blef ett år 1870 — finnes det

någon önskan att göra den gärningen ogjord? I sammanslutningens tid är det väl ändå icke omöjligt att antaga, att äfven de skandinaviska folken skola lära sig inse, att *enhet* är målet och icke söndersprängning. Man säger: men det är en utopi! Ja, mina herrar, det är möjligt, att så är; men en annan är större, och det är den, att man tror sig kunna på en väg, där tusen anledningar ideligen skola gifvas till tvist och tvedräkt, nå endräkt. Det antagandet må väl ock erkännas vara en verklig utopi; jag föredrager den förra.

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

Herr Björnin: Jag hade nästan vågat hoppas, att i den stormansstrid, som här pågår, det lilla 5-mannautskott, där jag haft äran vara ordförande, skulle lämnas obeaktadt, men min ärade vän på jämtlandsbänken har anfört några ord, som nödgat mig att svara och taga, så godt jag kan, mitt lilla utskott i försvar. Bland de få ord han yttrade förekom en liten antydning, att utskottet skulle hafva gjort sig skyldigt till en motsägelse så till vida, att utskottet anfört den s. k. *kommuniquéen* såsom ett stöd för sin tillstyrkan af motionärernas förslag, men å andra sidan förklarar, att *kommuniquéen* i själfva verket icke hade någon politisk betydelse. Jag vill då nämna, att utskottet ansett, att icke så mycket själfva *kommuniquéen* och hvad den innehåller bort gifva anledning till ett svar, som icke mera själfva offentliggörandet af den så kallade *kommuniquéen*, hvilket ju såsom bekant skedde af vår regering; ty därigenom kunde den ju få ett sken af värde i folkets, den stora allmänhetens ögon, som den här i kammaren och i Riksdagen väl icke har. Men att nu tvista om tycken är tämligen lönlöst. Om man gör det i hvardagslag, betyder det icke synnerligen mycket. Den ene tycker, att det är mulet ute, och att han behöfver hafva paraply med sig, när han går ut, och den andre riskerar ej mer, om han låter bli det, än att han kan blifva genomvåt. Men i viktiga statsaker, där man handlar under ansvar, måste man väl taga hänsyn till båda sidorna och väga för och emot. Och jag kan försäkra kammaren, att detta har utskottet sökt göra efter bästa förmåga.

Vi ansågo välbetänkt, att man här i kammaren fick tillfälle att yttra sig, och vi hafva ju fått rätt i detta så till vida, som det redan nu blifvit mycken klarhet i situationen, sedan hans excellens herr statsministern har uttalat sig. Vi ansågo äfven, att ett uttalande icke kunde föranleda någon skada. Visserligen har det sagts, att därigenom splittringen inom representationen skulle blifva tydlig, så att man finge se, att den ene icke stode vid den andres sida. Jag hemställer, mina herrar: är det någon, som tror, att i en viktig fosterländsk fråga en sådan enighet ögonblickligen manifesterar sig? Är det icke snarare ett tecken, som vi sett vid flera tillfällen i stora fosterländska frågor, att enigheten just icke varit så stor? Jag ber att särskildt få påminna om några ord från en bort-

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

gången ärad och högt aktad vän här i kammaren. Det var fråga om en gång under försvarsstriden, »huru landet låg», som man säger, huru man kunde vänta, att Riksdagen skulle fatta sitt beslut. Han sade då på sitt karaktäristiska sätt, att han trodde, att han närmast kunde bedöma ställningen så, att Första Kammaren icke visste, hvad den ville, och Andra Kammaren visste, hvad den icke ville. Det är ju något, som repeterat sig många gånger, och jag undrar, om icke vårt utskott haft rätt däri, att det är välbetänkt, att de, som veta, hvad de vilja, få tillfälle att uttala sig. Vi hafva ju äfven upplefvat, att den man i vårt land, hans excellens herr statsministern, som, då han for till Norge, hade nationen bakom sig, när han från vår sida på ett säkerligen hofsamt språk föreslog en rättvis och *fullständig* uppgörelse, icke möttes af något samförstånd, utan af en het atmosfär af animositet, så snart det rörde *Sveriges* intressen. Jag vill fråga: är det då icke tid på, herr grefve och talman, att hvar man tänker på fosterlandet i *främsta rummet, främst af allt*, och säger hvad han vet vara rätt och för fosterlandet gagneligt?

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Billing: Man använder ett slagord och anser därmed en fråga utredd och ett ärende bragt ur världen. Så har man funnit på att kalla en viss uppfattning eller ståndpunkt rörande de unionella frågorna för den yttersta högerns, och så har man också nu velat påstå, att den här föreliggande motionen är ett uttryck för uppfattningen hos den yttersta högern inom Första Kammaren — och naturligtvis då också icke mycket att påakta. För min del har jag uti de unionella frågorna — som åtskilliga af herrarne nog veta — alltid ansetts intaga och verkligen också intagit en ståndpunkt, som jag, för att använda ett analogt uttryck, skulle kalla den yttersta vänsterns. För mig har det varit klart, att vid utredningen af de unionella frågorna utgångspunkten icke bör tagas uti gamla historiska bestämmelser, huru klara dessa än må vara, utan uti den närvarande tidens föreliggande behof. Jag har vidare aldrig varit någon beundrare eller anhängare af det så kallade status-quo-programmet, därför att jag ansett detta som en abstraktion, användbar till en tid, ganska kort för Riksdagen, och ännu kortare tid användbar för unionskonungen. Jag har slutligen aldrig varit ovillig till eftergifter mot Norge, blott under *ett* villkor: att dessa icke skadade Sverige — gärna skulle jag gifva efter för öfrigt huru mycket som helst, blott icke Sverige däraf toge skada och helst blott däraf unionen icke lede.

Hvarför har jag då varit med om den föreliggande motionen? Hvad är *anledningen* till denna motion? Vi veta alla, att det är den offentliggjorda kommunikén. Jag har icke träffat någon ledamot af den svenska Riksdagen, på hvilken icke denna kommu-

niqué gjorde ett nedslående intryck, och icke blott ett nedslående intryck, utan den framkallade också en bestämd oro, och detta på den grund att till basis för kommunikén och hvad den tillkännagaf låg en ny ståndpunkt, en annan ståndpunkt än den, som hittills Riksdagen och regeringen intagit rörande de unionella frågorna.

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

Det var två omständigheter i kommunikén, som skulle vara ägnade att borttaga denna oro, som skulle vara afsedda för att lugna sinnena. Den ena punkten var häntydan på det politiska samförstånd, hvartill han hoppades, att man kunnat komma. Den andra punkten i kommunikén, som skulle innehålla ett kvietiv, var den, som talade om, att lagarne, som skulle bestämma om särskildt konsulat och om förhållandet mellan detta och diplomaten, icke skulle kunna ensidigt förändras eller upphävas.

Den första punkten: *hoppet och löftet om ett godt politiskt samförstånd* — när man läste den punkten och undrade, hvad därunder kunde ligga, ville man gärna hoppas, att däri låg en utsikt till, att frågan om den egna norske utrikesministern skulle läggas ad acta. Man togs snart ur den villfarelsen, när man inom 8 dagar efter kommunikéns offentliggörande fick se den norska vänsterföreningen på sitt valprogram upptaga: arbete för den egne utrikesministern. Då tänkte man — då tänkte åtminstone jag, som alltid tänkt så godt som möjligt om norrmännen: den norska regeringen, de, som hafva haft med förhandlingarna att göra, hafva icke kunnat drifva igenom sin mening. Så läste jag i Stockholms Dagblad ett referat af en uppsats i Norska Dagbladet — det är således två mycket pålitliga källor, så pålitliga man kan hafva dem. Jag läste där, att det är så långt ifrån, att den där punkten på vänsterföreningens valprogram kommit till stånd i strid mot den norska regeringens och de norska förhandlarnes mening, att det tvärtom heter, att den kommit till stånd efter samråd med den norska regeringens medlemmar, särskildt med dess chef; och hvad som var ännu märkligare, hvad som ännu mera slog mig var, att det tillägges, att detta icke var annat än hvad de norska förhandlarne hela tiden sagt svenskarne.

Den andra punkten: *att dessa lagar icke skulle ensidigt kunna förändras eller upphävas* — strax efter kommunikéns offentliggörande läste jag i nyssnämnda Stockholms-tidning ett påpekande, att hvad på den punkten i kommunikén sades icke repeterades sedan i slutsammanfattningen, utan att där endast användes uttrycket: icke kunde ensidigt ändras. Då jag läste det, tänkte jag: det är då väl ändå att drifva misstänksamheten för långt att tro, att man skulle vara ense om, att sådana lagar icke skulle kunna ensidigt ändras, men väl ensidigt upphävas. Så läste jag sedan en dag en redogörelse för stortingspresidentens stora tal i Lillehammer, och där fann jag, att han klagar öfver, att det i kommunikén icke blifvit

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden. (Forts.)

med klara, tydliga ord sagdt, att, om en ny ordning af utrikesstyrelsen inträder, de gemensamma lagarna upphävas. Jag kan icke fatta detta annorledes än som en stadfästelse på den upfattningen, att enligt kommunikön dessa reglerande lagar skulle kunna väl icke ensidigt ändras, men däremot ensidigt upphävas.

Hvad är nu *innehållet* uti den föreliggande motionen? Den innehåller tre saker: den innehåller först en erinran om 1893, 1895 och 1898 års uttalanden, den frambär för det andra en förvissning om, att icke något i någon mån bindande aftal måtte göras, utan att Riksdagen förut blifvit hörd; och så innehåller den slutligen en anhållan, att, om förhandlingarna fortsättas, man måtte använda så otvetydiga ordalag, att ingen tvekan om innebörden kan gifvas. Kan någon på allvar göra invändning mot dessa tre tankar? Ingen har gjort det. Jag konstaterar med tillfredsställelse, att den, som yrkade afslag på motionen, icke bestred innehållet i motionen, utan att han i stället, såvidt jag förstod honom, medgaf riktigheten i det, som är sagdt. Och så konstaterar jag ytterligare, att icke blott icke någon motsägelse mot dessa tre tankar framkommit, utan att också ett erkännande har *uttalats* från herr Tamms sida. Det är således icke i det afseendet någon strid mellan dem, som yrka bifall, och dem, som yrka afslag å motionen. Från båda hållen har ett *uttalande* skett af samma innebörd. Och jag vill se den och särskildt den riksdagsman, som vill framträda och säga: man behöfver och *bör* icke erinra om 1893 års riksdagsskrivelse; man *bör* icke vara förvissad om, att intet i *någon* mån bindande aftal göres, utan att Riksdagen blifvit hörd; man *bör* icke önska, att alldeles otvetydiga ordalag användas.

När nu, såvidt jag förstår, det är omöjligt att förneka riktigheten af tankarne i motionen, då kan man fråga: hvarför yrkar man då afslag? Hvad finnes det för motiv då för afslag? Hvilket intresse tillgodoses genom ett afslag?

Den, som har följt diskussionen — jag menar icke här i dag i kammaren, men för öfrigt diskussionen angående den föreliggande motionen, har säkerligen icke kunnat undgå att lägga märke till tecken till en viss misräkning öfver motionen. Man hade väntat att få ett stormande angrepp, häftiga ord, skarpa fordringar, och så fann man icke något alls af detta, huru ifrigt man sökte. Hvilken position skulle man då intaga mot denna förfärliga motion? Då fann man det ordet »*obehöfligt*», och man drog en lättnadens suck: man hade funnit lösensordet, och »*obehöfligt*», det har sedan stått såsom rubrik och inuti texten uti uttalandena. »*Obehöfligt*» och — »*obehöfligt*», den strängen har man dragit på. Det har varit ett nytt sätt att visa sig såsom konstnär — såsom en Paganini i att spela på *en enda* sträng. *Obehöfligt* — ja, hvarför anser nu jag och vi andra det icke hafva

varit obehöfligt, utan behöfligt att väcka denna motion? Ja, den frågan leder direkt till frågan: hvad har varit *syftet* med motionen?

Man har insinuerat, att bakom motionen skulle ligga personliga syften — ministeriella lustar och antiministeriella tendenser. Mina herrar, det är underligt att man alltid skall tro eller, om man icke tror det, i alla fall alltid insinuera små personliga syften äfven vid de allra allvarligaste och ansvarsfullaste förhandlingar. För mig personligen — ja, man har då aldrig misstänkt mig för de där lustarna och tendenserna — för mig personligen, det vill jag säga, och det vill jag betona, för mig personligen är det djupt upprörande att se, att man ej tyckes vilja tro, att en människa kan vara ärlig, riktigt ärlig.

Hvad är *syftet* med motionen? Jag besvarar frågan än en gång negativt: syftet har *icke* varit att afbryta förhandlingarne, *icke heller* att försvåra dem, *icke heller* att tillråda dem, utan syftet har varit att ställa sig *ansvarsfri* i förhållande till förhandlingarne, *ansvarsfri* i förhållande till deras inledande, till deras fortsättande, till det resultat, till hvilket de kunna leda. Man har icke genom att tiga velat kontrasignera, hvad som blifvit en delgifvet.

Men då säger man: det är alldeles obehöfligt att tala om detta. Det är ingen människa, som säger, att Riksdagen får något ansvar för dessa förhandlingar förr än resultatet af dem underställes Riksdagens pröfning. Ja, det tyckes så, men då frågar jag: hvad har meningen med *kommuniquén* varit? Till hvem är den adresserad? Naturligtvis icke, i främsta rummet åtminstone, till den nyhetsälskande allmänheten, utan nog är den väl riktad i första hand och egentligen till den svenska Riksdagen. Ett bevis därpå är ju, att den först delgafs ledamöter af Riksdagens båda kamrar. Hvarför ställdes den till Riksdagen? Jag har icke förstätt *kommuniquén* annorledes än att den var en fråga, som ställdes till Riksdagen, en fråga, på hvilken man väntade svar, under *en* förutsättning nämligen, att Riksdagen hade något att invända mot den. Om Riksdagen tegat — jag frågar herrarna ärligt — skulle detta icke kunnat tolkas, och icke blott det, utan skulle det icke verkligen hafva tolkats såsom ett tyst godkännande? Mycket framstående män i Riksdagen hafva till och med sagt mig, att däri att Riksdagen icke uttalat någonting angående konsulatkommitténs tillsättande skulle ligga, att Riksdagen därigenom ansetts gifva sitt gillande däråt. När dessa män sade så till mig, då bortföllu mina betänkligheter mot att göra ett uttalande. Ty då förstod jag, huru tystnaden skulle tolkas.

Fastän Riksdag och regering varit ense om 1893 års program, är det naturligtvis icke otänkbart, att förhållanden kunna inträda, som motivera, ja, nödvändiggöra ett annat program. Men hvarför är man nu så orolig och, jag kan ju säga, så missnöjd med hvad *kommuniquén* innehåller? Endels därför att man betvivlar möj-

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden. (Forts.)

ligheten af att på ett tillfredsställande sätt kunna skilja konsulatväsendet och sedan dock ordna förhållandet mellan konsulat- och diplomatväsen. Men ännu mera af en annan grund, nämligen därför att man befarar och tycker sig ganska tydligt kunna förutse, att särskilda konsulat nödvändigt skola medföra ökade slitningar och strider mellan de två folken och således icke kunna vara ägnadt att stärka, utan i stället komma att försvaga och upplösa vänskapen och samförståndet mellan broderfolken. Det är icke för att Norge får en eftergift — det är icke därför, man oroar sig öfver kommuniquén, utan därför att vi frukta, att om det, som i kommuniquén förebådas, genomföres, så skall det söndra i stället för att värna.

Jag nämnde de två orden i »vänskap och samförstånd» mellan de båda folken. Det är för mig i de unionella frågorna så alltigenom hufvudsaken, att i jämförelse därmed allt annat försvinner som smått. Mitt program skulle kunna uttryckas så: *hellre vänskap utan union, än fiendskap inom unionen*. Är vänskap ännu möjlig mellan de två folken? Ser man på hvad som under de senaste åren förekommit, skulle man väl vara böjd att svara nej! Men i dessa strider ser jag icke och vill jag icke se något uttryck för hvad *folken* innerst känna och vilja, utan uttryck för hvad partipolitiken kan åstadkomma. Hvarför tror jag ännu på vänskap mellan de två folken? Först därför att det förekommer mig så rent af orimligt och onaturligt, att där icke skulle vara vänskap och samförstånd rådande. Inre och yttre grunder tala därför. Vidare därför att all den personliga beröring, jag haft med normän, har låtit mig känna huru innerligt nära vi stå hvarandra, när icke partipolitiken kommer med sin förbannelse. Jag vill uttala, att jag älskar och beundrar det norska folket. Det har förekommit yttringar af dess »Æresfölelse», som man icke vill gilla. Men äfven bakom dessa, kan jag icke undgå att se något, som jag beundrar. Jag önskar att det funnes en lika varm och vaken fosterlandskärlek hos det svenska folket. Nog finnes här fosterlandskärlek hos det svenska folket, men den soffer. Ja, den soffer — måtte den kunna väckas på annat sätt än genom förskräckelse.

Jag yrkar bifall till motionen.

Herr talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7 på aftonen.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena Lagerheim: Frågan, huruvida motionen varit *behöflig*, skulle jag visserligen för min del icke annars hafva ens tänkt på att beröra; men den omständighet att den talare, som nyss hade ordet, ville finna förklaringen på behöfligheten däruti, att kommuniquén skulle

utgöra en fråga, tvingar mig att så till vida beröra motionens behöflighet, att jag tillåter mig att säga, att ur den synpunkten hade motionen *icke* behöft framkomma. Ty kommuniqueén är icke en fråga. Motionens berättigande för öfrigt lämnar jag helt och hållet åt andra att bedöma, och jag har därom ingen anmärkning att göra.

Herr biskop Billing uppdrog en parallell mellan kommuniqueén och det beslut angående kommitténs tillsättande, som offentliggjordes i januari månad förra året. Det är — såsom jag tror att en hvar lätt skall inse — en väsentligt annan sak med offentliggörandet af de i statsrådet förda protokoll, hvarigenom kommitténs tillsättande blef, helt visst i främsta rummet för Riksdagen, men därjämte ock för hela den svenska intresserade allmänheten tillkännagifvet. När sådana protokoll offentliggöras — hvaraf det ena redan hörde under konstitutionsutskottets behandling och det andra stod till konstitutionsutskottets förfogande i samma stund som det var offentliggjordt — och Riksdagen lämnar dessa protokoll utan anmärkning, må väl däri ligga den betydelse, att Riksdagen icke haft något principiellt att anmärka mot kommitténs tillsättande. Men det kan ingalunda sägas vara samma förhållande med afseende å kommuniqueén. Den var icke afsedd att utgöra något annat än hvad dess redan häfdvunna benämning innebär, nämligen att utgöra ett meddelande om ett stadium i de förhandlingar, hvilka redan hade kommit till allmänhetens kännedom på det mest officiella sätt, hvarpå en upplysning i detta land kan lämnas, nämligen genom omnämmandet i konungens trontal. En sådan kommuniqueé under ett visst stadium af en förhandling afser helt naturligt också, att svenska Riksdagen i sin mån därom skall erhålla kännedom. Men den utgör icke, behöfver icke utgöra, ja, jag vågar påstå kan icke ens utgöra en fråga. Att den i främsta rummet förelades ledamöter af Riksdagens båda kamrar, var beroende på hänsyn icke blott mot dessa Riksdagens ledamöter, utan äfven mot deras politiska meningsfränder i båda kamrarna. Men vid de förhandlingar, som i denna slutna krets fördes mellan hans excellens herr statsministern och mig, å ena sidan, och kamrarnes närvarande herrar ledamöter, å andra sidan, förekom icke något, icke ett enda ord, som kunde tydas som en fråga. Det hade icke heller kunnat vara tillbörligt att framställa en sådan, då de närvarande — huru framstående män de än äro — helt visst icke varit kompetenta att å Riksdagens vägnar gifva något svar. Jag anser detta beriktigande vara nödvändigt icke blott därför, att herr biskop Billing direkt berörde frågan, utan också därför, att det en och annan gång i pressen och äfven under diskussionen här i dag framkommit uttalanden, som kunnat låta tro, att en sådan förmodan vore riktig.

Med uppriktig och tacksam tillfredsställelse hörde jag den

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

talare, som nyss hade ordet, också framhålla, att motionen icke afsett att afbryta förhandlingarna eller att försvåra dem. Deras innebörd är sådan, att svårigheter nog ändå komma att förefinnas vid deras fullföljande. Det hade då för de regeringens ledamöter, som eventuellt skola fullfölja förhandlingarna, förmodligen varit en omöjlighet att göra det, om från Riksdagens eller till och med blott från den ena kammarens sida uttalats, att det vore meningen att framkalla ett afbrytande eller att i väsentlig mån försvåra förhandlingarna. Af det skälet upprepar jag, att jag för min del är tacksam, att så icke varit motionens syfte. Jag har icke heller trott det.

Samme talare uppehöll sig, liksom åtskilliga föregående talare här i dag, vid yttranden i tidningspressen, och särskildt vid sådana yttranden i den norska pressen, som af dessa talare ansågos vara så bestämda och klara uttryck för Norges uppfattning och vilja — jag förmodar, att man därmed menat de norska statsmakternas uppfattning och vilja — att man däraf skulle kunna sluta, att någon uppgörelse icke kunde komma till stånd. Jag tillåter mig att på det allra bestämdaste bestrida befogenheten af att tillmäta dessa källor en sådan betydelse. Om så vore, huru naturligt och huru berättigadt vore det icke då att från norsk sida vända om vapnet och likaledes genom citat ur någon svensk tidning, som med eller utan någon skugga af rätt kunde anses stå regeringen eller någon tongifvande riksdagsfraktion nära, draga de slutsatser, som för något norskt ändamål vore de mest passande. Nej, mina herrar, vi få väl inskränka oss att såsom uttryck för regeringsmakternas åsikter, önskingar, vilja, tendenser eller förhoppningar anse hvad som förekommer i statsrådsprotokoll, i öfverläggningar inom kamrarna, i synnerhet i uttalanden som härröra från dem, som verkligen på det ena eller andra stället kunna anses tongifvande och ledande. På samma sätt när det gäller norska förhållanden gent emot oss.

En föregående talare, herr Säve, uttalade en mycket — jag vill nästan säga — passionerad kritik öfver hvad han förmodade vara de blifvande lagarnes innebörd, och han stödde sin uppfattning därutinnan på hvad som står att läsa i den unionella kommitténs betänkande.

Mina herrar, det förhåller sig i allmänhet så, tror jag, att innan ett kommittéarbete underkastats behörig ytterligare behandling och beredning, innan det förelagts Riksdagen, åtföljdt af eller såsom bilaga till en kungl. proposition, så har man icke rättighet eller anledning att betrakta kommittéarbetet såsom ett slutligt afgörande af de frågor, som däruti behandlats. Om jag har rätt härutinnan, torde jag också hafva rätt att mot den högt ärade talaren rikta den förebråelsen att han målat en viss potentat på vägen för att kunna grundligt slå honom och om möjligt slå

ihjäl honom. Men det förhåller sig nu lyckligtvis icke alls så som han trott. Hans kritik, som kunde hafva varit berättigad i väsentliga punkter, ifall allt hvad han framhöll hade utan sofring, utan bearbetning, utan förändring kommit in i en kungl. proposition om en lag, som skulle af Riksdagen behandlas, — allt detta är en illusion. Hvad som vid den första granskningen varit att anmärka med afscende på kommittéarbetet — och det har varit icke obetydligt — har varit och måste komma att blifva föremål för ytterligare, mycket ingående och mycket väsentlig bearbetning. Om det då en gång kommer på kammarens bord, skall jag för min del vara tacksam, om samme ärade talare ville ägna det sin uppmärksamhet och då anmärka hvad som möjligen kan återstå att invända. Men till dess så skett, ber jag kammarens ledamöter icke taga något som helst intryck af hvad han härom sagt.

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

Här har i dag talats mycket om Riksdagens skrifvelse af år 1893. Denna af kammarens utskott och af motionärerna i främsta rummet åberopade skrifvelse har jag sedan lång tid tillbaka ägnat skyldig uppmärksamhet. Jag vill också tillåta mig att upplysa, att det var på mitt personliga föranledande som — jag vill minnas den 12 september 1901 — Posttidningen innehöll ett återgifvande af skrifvelsens innehåll, närmast föranledt af en i norska Dagbladet strax förut intagen officiös kommunique. Jag har äfven senare inför konungen vid föredragning till protokollet den 11 januari 1902 åberopat denna skrifvelse, hvilket protokoll, såsom herrarne hafva sig bekant, offentliggjordes redan under samma januari månad. Jag torde således icke kunna misstänkas att för min del icke vilja fästa allt behörigt afseende vid ifrågavarande Riksdagens uttalande.

Måhända skiljer jag mig något från en och annan talare här i dag och äfven från motionärerna i afseende å tolkningen af skrifvelsens innebörd. Jag måste åtminstone för min del förklara, att jag icke kan i dess ordalag läsa just precis detsamma, som motionärerna här hafva uttalat. Motionärerna säga:

Hvad särskildt angår ledningen af de förenade rikenas utrikesangelägenheter och hvad därmed närmast står i samband, är det tillräckligt att erinra om Riksdagens redan den 14 april 1893 i skrifvelse uttalade åsikt, att konsulatväsendet står »i sådant samband med de diplomatiska ärendena, att frågan om upplösning af gemensamheten i de förra synes Riksdagen icke kunna göras till föremål för pröfning utan att på samma gång sättet för de senares behandling måste komma under öfvervägande».

Hvad jag häremot har att anmärka äro inledningsorden, som icke äro citerade ur skrifvelsen, utan äro en tolkning: »hvad särskildt angår ledningen af de förenade rikenas utrikes angelägenheter» — hvarken uttrycket eller meningen förekomma i Riks-

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

dagens skrifvelse. Hvad däremot alldeles otvetydigt och klart står att läsa där är, att pröfning af frågan om upplösning af konsulatväsendet icke kan ske utan att på samma gång *sättet* för de diplomatiska ärendenas behandling kommer under öfvervägande. Ja, däri instämmer jag alldeles obetingadt, och det har också under förhandlingarna mellan regeringarnes medlemmar varit ett mycket omfattande föremål för deras öfverläggningar, just detta förhållande, och det måste ju så mycket naturligare vara det, som det gäller att, om man en gång beslutar sig för en institution med särskilda konsulter för hvardera riket, förhållandet mellan den nya institutionen och de gamla institutionerna, såväl utrikesministern som legationerna, måste på det allra omsorgsfullaste regleras.

Kammarens högt ärade herr vice talman vände sig i sitt anförande i dag direkt till ministern för utrikes ärendena, i det han erinrade om ett samtal, som vi hade någon tid innan beslutet om kommitténs tillsättning af Kungl. Maj:t meddelades. Jag hade helt naturligt låtit mig angeläget vara att redan på förhand med åtskilliga framstående riksdagsledamöter, särskildt af denna kammar, förhöra mig om lämpligheten af och utsikterna för ett sådant kommittéarbete; och en af de män, med hvilka jag då särskildt önskade komma i personlig beröring, var just han. Med ett tillmötesgående och en lojalitet, åt hvilken jag här gärna skänker mitt offentliga och obetingade erkännande, gick han mig till mötes i hvad jag närmast begärde och önskade. Under vårt samtal kom helt naturligt äfven på tal, huruvida en sådan undersökning skulle kunna leda till något resultat; och jag erkänner gärna, att min syn på saken var rätt pessimistisk då såsom mången gång senare. Men att jag skulle hafva förklarat, att det var *otvifvelaktigt*, att saken icke kunde leda till något resultat, tillåter jag mig förneka. Sådant hade icke varit annat än ett utslag af anspråk på en allvetenhet och en förvishet, som det aldrig skulle kunna falla mig in att tro mig äga.

Jag önskar att, innan jag slutar, med några ord få ytterligare betona, hvarför jag ansett det vara riktigt och fortfarande anser det vara riktigt, att sådana förhandlingar bragts till stånd, som ägt rum under loppet af förra året inom kommittén och sedan, under slutet af förra året och början af detta år, emellan regeringsledamöter från båda rikena. *Önskvärdheten* att få en unionell uppgörelse öfver hela linjen, omfattande alla frågor, som för den svensk-norska unionen äro af synnerlig vikt — jag vill gärna däri innefatta försvarsfrågan — må vara huru stor och huru allmänt erkänd som helst; *utsikterna* därtill äro, det veta vi, för ögonblicket icke ringa, utan *inga*. Till dylika stora allmänna uppgörelser hafva gjorts försök tre gånger under unionens lifstid — på 1840-talet, i slutet af 1860-talet och på 1890-talet. Intet af dessa ledde till resultat. Hvar skulden därtill kan vara att söka, därpå vill jag

icke lämna något svar i dag — utan skuld står intetdera folket, det vågar jag påstå.

När så nyligen som mot slutet af 1890-talet försöket till en allmän uppgörelse genom unionskommittén strandade, måste särskildt den ledamot af Konungens svenska regering, som har till uppgift att vårda sig om de förenade rikenas gemensamma utrikes angelägenheter, ställa för sig den frågan, huruvida det icke skulle finnas någon möjlighet att råda bot på en del af befintliga missförhållanden, om man ej kunde afhjälpa dem alla. Det låg honom närmast att se olägenheterna däraf, att hvarje reform på konsulatväsendets område var omöjliggjord, därför att på detta gemensamma område liksom på öfriga dylika hvarterdera folket helt naturligt och riktigt har veto emot det andra i fråga om ändringar. Intetdera folket kan begära att få tvinga det andra till något, som detta ej finner med sin fördel förenligt eller af andra skäl önskvärdt.

Konsulatväsendet reglerades senast genom författningar af åren 1886 och 1887. 1886 års konsulatförordning var produkten af ett redan då tio år gammalt kommittéarbete; att den icke förr kom till stånd, berodde på inre svenska förhållanden. Emellertid syntes densamma, då den kom ut i lifvet, vara både lifskraftig och så affattad, att den tillfredsställde båda folkens önsksningar. Den åtföljdes året därpå af den så kallade konsulatinstruktionen, ett dokument, som för den konsulära tjänsten har minst lika stor vikt som — ja, jag vågar påstå ännu större vikt än själfva förordningen. Medan förordningen innehåller de allmänna organisatoriska bestämmelser och föreskrifter, som tillämpas af Kungl. Maj:t och utrikesministern samt af de å konsulatväsendets område ledande myndigheterna, i Sverige kommerskollegium och i Norge då för tiden inredepartementet, innehåller däremot instruktionen detaljerade och systematiserade hänvisningar till alla de svenska och norska författningar, som konsulerna ha att i sin dagliga tjänst tillämpa. Däraf följer, att denna instruktion måste successively renoveras, i samma mån nya författningar komma till eller ändringar i gamla sådana utfärdas af vederbörande myndigheter i de båda rikena; den bör och var från början afsedd att efter hand ändras. Detta har emellertid icke skett under hela tiden från år 1887 till den dag, då jag blef kallad att förestå utrikesdepartementet, ej heller senare. Jag har icke för afsikt och skulle icke hafva någon rätt att skjuta skulden därtill på någon af mina företrädare; detta högst nödvändiga arbete har omöjliggjorts genom den i början af 1890-talet uppkomna tvisten om konsulatväsendets organisation. Allt sedan man från norsk sida med en ifver, som kanske hade varit en bättre sak värd, började taga i tu med att åstadkomma ett eget norsk konsulatväsen, ställde man sig afvisande mot alla försök att reformera det gemensamma konsulatväsendet; och denna taktik har

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

man allt sedan vidhållit. Det kunde emellertid icke så förblifva, utan att både Sverige och Norge däraf hade verklig olägenhet och, än mera, verkligt *men*.

Detta har varit för mig ett af de bestämmande skälen för att försöka upptaga frågan om ordnande af angelägenheterna å det konsulära området. Jag vill påminna om en del däraf, som svenska Riksdagen i år varit med om att reglera, nämligen konsulatavgiften; men den större frågan om konsulatens organisation var därmed icke på något sätt underlättad. Denna fråga har nu varit föremål för kommittéarbete och för öfverläggningar mellan regeringsmedlemmar från båda rikena. I båda dessa fall hafva förhandlingarne, i motsats till hvad förut ägt rum, kunnat ske under samverkan från båda rikena; och jag måste och bör i det afseendet ägna ett erkännande åt den norska regeringen för dess lojala tillmötesgående allt ifrån 1900 års sommar. Man har på detta sätt lyckats få frågan om konsulatavgifterna ordnad och, på mitt förslag, äfven börjat behandla frågan om upprättande af särskilda konsulat för hvardera riket på samma sätt och efter samma unionella regler. Denna förhandlingsvänlighet från norsk sida har äfven, som jag tror, tagit sig ett för alla uppenbart uttryck i kommuniquéen, både i dess slutord och äfven i ett föregående uttalande af de norska ledamöterna. Härmed hafva, enligt min fullaste öfvertygelse, utsikter öppnats för, att unionella tvister icke längre skola behöfva stå som ett spöke, hvarmed framtiden hotar. Tvärtom; hvad som under de senaste åren skett i afseende å de förenade rikenas förhållande till hvarandra innebär, efter min uppfattning, ett rikt löfte för framtiden. Jag delar därför ingalunda den pessimistiska uppfattning, som här i dag tagit sig ett och annat uttryck och som — om jag, som tillbörligt är, får tro hvad en högt aktad ledamot af denna kammare till mig uppgaf vid ett samtal i går — skulle vara rådande i vida kretsar inom denna kammare, i stället för de ljusa förhoppningar för framtiden, som jag gärna skulle se, att alla med mig hyste. Själf är jag uppfostrad i den föreställningen, att de båda folken höra ihop närmare än några själfständiga folk i världen hittills hört ihop. Och om också icke den ideella tanke om en sammanslutning i *alla* afseenden, i lagstiftning, i förvaltning och i representation, som må hafva hägrat för de män, hvilka år 1814 bidrogo till och verkade för föreningen, kommit till stånd, så vill jag icke dess mindre tro, att det för vår union egendomliga lif, som då blef frukten, kan levas genom sekler ännu till välsignelse och till fördel för båda folken.

Herr Åkerman: För att klargöra min ställning till det föreliggande skrifvelseförslaget ber jag att få i korthet redogöra för min uppfattning af den unionella frågan. Jag vill då först förklara, att jag städse varit och allt fortfarande är en varm vän af unionen,

sådan den tänktes af de män, som knöto densamma. Men hvad som för mig, för att jag skall vara vän af unionen, är ett nödvändigt villkor, det är full enhetlighet mot utländska makter, och detta icke allenast hvad beträffar diplomati och konsulatväsen, utan äfven hvad försvaret angår. Kan icke enhetlighet få fortfara inom diplomati och konsulatväsen samt bringas till stånd i afseende å försvaret, ja, då har unionen för mig ett mycket ringa värde. Man är nu, såsom vi genom ofta nämnda communiqué veta, på väg att göra upp förslag till en skilsmässa inom konsulatväsendet. Därmed anser jag gifvet en kil blifva inslagen till särskild norsk diplomatisk fränskiljande och således en början gjord till unionens upplösning; ty kommer man därhän, att det skall bli två utrikesministrar, då är därmed unionen slut eller åtminstone så godt som slut; därom torde väl alla vara eniga. Den personalunion, som därefter ensam återstode, skulle, såsom en föregående ärad talare redan framhållit, inom kort försvinna.

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

Vi ha under snart nittio år ideligen gifvit efter för de norska anspråken. Men sedan vi nu kommit in på hvad som rör den unionella enhetligheten gentemot utlandet, kan jag ej komma att med min röst biträda något annat förslag om ytterligare medgifvanden, än beträffande gemensam utrikesminister. Mig synes då vida bättre, att man, innan tvistigheterna ännu gått allt för långt, öppet och ärligt uttalar att, om Norge icke vill gå med på en uppgörelse, grundad å full enhetlighet i utrikes angelägenheter, må hellre banden genast helt och hållet lösas.

För min del är jag beredd att tillerkänna Norge full likställighet med Sverige genom inrättande af en gemensam utrikesminister, svensk eller norrman, men denne gemensamme utrikesminister måste blifva ansvarig icke inför de båda ländernas representationer direkte, utan inför delegerade från båda rikena. Däri ligger ju rakt icke något nedsättande för Norge; det får på detta sätt tvärtom alldeles samma rättigheter och skyldigheter som Sverige. Vill Norge detta oaktadt icke gå in på en sådan uppgörelse, ja, må man då erbjuda dem att få ett slut på unionen.

Det har här af den ärade talaren på göteborgsbänken framhållits, att man i stället borde vänta under förhoppning, att i en framtid Norges folk skulle komma att bättre inse, hvilken fördel unionen medför för de båda folkens trygghet, och därför nu ingå på ytterligare eftergifter. Äfven jag skulle kunna vara med om underhandlingar och ytterligare eftergifter, därest det icke här gällde en del af gemensamheten gentemot utlandet, och om jag icke vore så fullt och fast öfvertygad om, att en eftergift härutinnan ovillkorligen komme att föra med sig norska fordringar på skilsmässa äfven inom diplomati och såsom följd däraf unionens upplösning på ett vida sämre sätt än det af mig nyss ifrågasatta.

Hans excellens herr statsministern yttrade, att orsaken till att

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

han frångått den ställning, han tidigare intagit i denna fråga och som i allo öfverensstämmde med Riksdagens uttalande, att konsulatfrågan icke finge brytas ut från öfriga frågor om vår utrikesstyrelse, vore den, att han icke funnit det rimligt att låta dessa tvistigheter fortfara, utan ansåge behöfligt att göra en ytterligare eftergift. Jag skulle ha varit glad, om regeringen, i stället för att tänka på eftergifter i konsulatfrågan, hade sökt samla svenska folket om ett uttalande, sådant som det af mig nyss ifrågasatta, nämligen att, om Norge icke vill vara med på enhetlighet i förhållande till uttalandet, vi då hellre må skiljas såsom vänner än fortsätta dessa inbördes stridigheter. Jag tror för min del, såsom ock af en föregående talare åtminstone antyds, att en vänskap mellan de två ländernas folk är mera värd än en union med ständigt kif, som blott föder hat och misstro.

Med de åsikter, jag nu uttalat, är det gifvet, att jag icke kan vara fullt nöjd med det föreliggande skrifvelseförslaget, då i detta underförstås fortsättningen af underhandlingar om konsulatväsendets särskiljande. Men då hvar och en, som ger sitt bifall till skrifvelseförslaget, därigenom fritar sig för hvarje möjlighet af tillvitelse att hafva genom sin tystnad gifvit anledning till den föreställning, att man skulle vara med om ensidiga eftergifter på konsulatväsendets område, ber jag ändock, herr grefve och talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Almström: Jag kan yttra mig helt kort, då jag nästan i allt kan instämma med den siste ärade talaren. Jag skall dock be att få tillägga några ord.

Jag anser, att inledandet af undersökningar om särskildt konsulatväsen för hvarterdera riket var ett olyckligt steg, som enligt min tanke kommer att leda till och påskynda en skilsmässa mellan Sverige och Norge. Jag instämmer med den siste ärade talaren däri, att det vore bättre att låta det norska folket veta, att, om det icke vill vara med om att på rättvisa grunder ordna mellanhafvandet mellan Sverige och Norge, vi anse att en skilsmässa i vänskap är att föredraga framför fortsatta underhandlingar och fortsätta tvister, hvilka blott leda till ytterligare misstroende och agg emellan de båda nationerna samt slutligen till en skilsmässa i ovänskap och med obehagliga minnen. Bättre synes det mig då vara, att man uttalar, att om Norges folk icke vill besluta sig för ett gemensamt försvar, för en gemensam utrikesstyrelse och för gemensamma konsulter, det är bäst, att vi skiljas, ty utan dessa betingelser finnes ingen verklig union, och lika med biskop Billing anser jag, att vänskap utom unionen är bättre än fiendskap inom densamma.

Då jag hyser dessa tankar, är det naturligt, att jag för min del skulle önska, att det uttalande, hvarom här är fråga, varit tyd-

ligare och bestämdare, än nu är föreslaget. Men då motiveringen i allt fall innehåller en passus, som lyder så: »Huru skiftande meningarne inom Sverige än varit med afseende å hvilka förändringar i de unionella bestämmelserna kunde såsom förenliga med unionens och Sveriges intressen medgifvas, därom har man dock allt mera allmänt blifvit ense, att unionens och de förenade rikenas bästa kräfver en fullständig uppgörelse mellan de båda folken och deras mellanvarande», och då här således framhålles, att en fullständig uppgörelse är nödig för vinnande af enighet de båda rikena emellan, skall jag hemställa om bifall till motionen.

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

Friherre Åkerhielm: Den debatt, som förts här i dag, har haft att bjuda på en del öfverraskningar. Till sådana öfverraskningar räknar jag i främsta rummet den tolkning af 1893 års riksdagsskrifvelse, som gifvits i det senaste anförandet från statsrådsbänken. Det är nu visserligen så med de ur denna skrifvelse i motionen citerade orden som med så mycket annat, hvilket tillhör unionens historia, att det kanske icke är så klart och tydligt uttryckt, att det icke kan blifva föremål för misstydning. Men hittills har icke, åtminstone mig veterligen, rådt någon egentlig meningsskiljaktighet därom, att meningen med dessa ord var, att lösningen af frågan om konsulatväsendet skulle ställas i samband med lösningen af frågan om utrikesstyrelsen. Och att skrifvelsen icke gärna kunde få någon annan innebörd förefaller tämligen tydligt, om man tager hänsyn till hvad som föregick dess tillkomst, till det förhållandet, att frågan om upplösning af gemensamheten i konsulatväsendet blifvit i Norge väckt icke af några merkantila eller handelspolitiska skäl, utan, hvad som ock i oförtäckta ord erkändes af ledande män därstädes, i syfte att leda till en upplösning af gemensamheten äfven i utrikesstyrelsen. Hvad var då naturligare, än att Riksdagen ville inlägga en gensaga mot försöken att skilja frågorna från hvarandra, ville betona deras samhörighet. Detta till själf försvar och till försvar för unionen, som man ej ville se bit för bit sönderplockad:

Om man nu icke skulle vara nöjd med detta indirekta bevis för innebörden af Riksdagens skrifvelse, så finns det ju att tillgå många uttalanden från den tiden, hvilka måste anses såsom autentiska bevis; och hans excellens herr utrikesministern kunde i det hänseendet hafva fått besked i första rummet af sin kollega, herr statsministern, som år 1895 i ett uttalande till Riksdagen tillkännagaf sin anslutning till 1893 års riksdagsskrifvelse och gjorde det i sådana ordalag, att det åtminstone icke kan råda tveivel om, att *han* förutsatte, det båda frågorna skulle lösas i ett sammanhang. Jag skall nu icke citera detta uttalande; det har redan åberopats af herr vice talmannen. Herr vice talmannen citerade äfven ett annat yttrande, som i och för sig torde vara tillräckligt bevisande

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

för hvad med riksdagsskrifvelsen af år 1893 afsågs, nämligen ett yttrande af den man, som då var ordförande i statsutskottet — det utskott, som haft att förbereda skrifvelsen. I detta anförande, som vann tillslutning af mer än ett hundratal af denna kammars medlemmar, framhölls med styrka det samband mellan dessa båda frågor, hvarom jag tillåtit mig erinra.

Jag tror således, att man icke gärna kan eller bör tolka denna riksdagsskrifvelse af år 1893 på annat sätt, än som blifvit gjordt i motionen; och det förefaller mig, att, då man nu icke hållit sig till hvad som måste anses vara skrifvelsens verkliga innebörd, det vore en riktigare förklaring härpå att, såsom också hans excellens statsministern angaf, skrifvelsens ståndpunkt ansetts ej kunna längre vidhållas.

Här ha icke gjorts några egentliga invändningar mot motionens innehåll. Man har hufvudsakligen inskränkt sig till att säga, att den föreslagna skrifvelsen vore obehöflig. Jag kan för min del icke sluta mig till denna uppfattning. Så länge man endast kände, att förhandlingar pågingo mellan medlemmar af svenska och norska statsråden, men ännu ej hade visshet om hvart dessa förhandlingar syftade, var det, äfven enligt min tanke, fullt i sin ordning, att Riksdagen intog en afvaktande hållning.

Ställningen har sedan blifvit en helt annan. Sedan det blifvit känt, att ett, ehuru visserligen endast preliminärt resultat af förhandlingarna förelåg; sedan detta resultat i form af en officiös kommuniké blifvit först delgifvet en krets af ledamöter utaf Riksdagen och därefter offentliggjordt i Post- och Inrikes Tidningar; och sedan man af denna kommuniké funnit, att de förhandlande svenska statsrådsledamöterna uppgifvit den ståndpunkt, som innefattades i 1893 års skrifvelse; så kan jag icke tro det vara riktigt eller klokt att bibehålla tystnad. Det är ju visserligen sant, att vare sig man talar eller tiger, har Riksdagen utan tvifvel formell rätt att, när ett på förhandlingarna grundadt förslag förelägges Riksdagen, godkänna eller icke godkänna detsamma. Den rätten kan naturligtvis icke Riksdagen betagas. Men det synes mig lika klart, att, om man icke bryter tystnaden, skulle detta kunna och äfven komma att tydas så, att man funnit sig uti att det nu är afsedt att lösa den för unionen så viktiga konsulatfrågan i annan ordning, än som öfverensstämmer med Riksdagens förut uttalade mening. Ja, det skulle — om, när ett eventuellt förslag framlägges, Riksdagen då vägrade att godkänna de förutsättningar för förslaget, som innefattas i kommunikén — knappast kunna göras någon berättigad gensaga, ifall regeringen då sade: Vi hafva ju offentliggjort kommunikén; hvarför har Ni genom Eder tystnad låtit oss tro, att Ni ingenting hade att erinra mot den basis för förhandlingarna, som kommunikén innehöll; hvarför talade Ni icke medan

tid var? Jag tror, att, om en sådan fråga framställdes, Riksdagen skulle blifva svaret skyldig.

Jag kan för min del icke se annat, än att, sådan situationen nu är, det är nödvändigt att tala, så vida man verkligen vill förbehålla sig full handlingsfrihet. Det är just detta, att tillförsäkra sig full handlingsfrihet, som har varit afsedt med motionen. Det är detta man velat säga, när man gjort en erinran om 1893 års skrifvelse. I mångas ögon torde nog det uttalande, motionen innehåller om denna skrifvelse, vara allt för tamt; detta har redan blifvit sagdt af en föregående talare. Men så mildt detta uttalande än är i formen, så tydligt synes det mig vara, att man genom detsamma vinner hvad som bör vara motionens syfte. Man betonar, att 1893 års skrifvelse hittills icke har blifvit satt ur kraft. Man underlåter att gifva det stöd åt den i kommuniquén angifna basis för förhandlingarna, som en tystnad skulle innebära, och man tryggar sig för att det med något fog skulle kunna sägas, att Riksdagen gifvit på hand att acceptera ett förslag, byggdt på kommuniquéns förutsättningar.

Jag hade ämnat hålla mig helt och hållet inom motionens ram; men då hans excellens herr statsministern fört diskussionen in på kommuniquéns realitetsinnehåll, så anser jag mig oförhindrad säga, att jag för min enskilda del skulle varit beredd att gifva en mer positiv form åt motionens uttalande i fråga om hänvisningen till 1893 års skrifvelse. Jag skulle hafva velat göra detta, öfvertygad som jag för min del är, att en anordning med särskilda konsulatväsen, utan att man samtidigt organiserade en utrikesstyrelse på fullt unionell grund, under hvilken de båda konsulatstaterna blefve ställda, vore ett mycket farligt experiment, ett experiment som i sin tillämpning komme att leda till otaliga tvister, till just det tusental af tvister, hvarom talaren på göteborgsbanken nämnde, och som komme att medföra stora vådor både för unionen och för samförståndet mellan de båda folken.

Om jag skulle i någon mån tvifla på riktigheten af mitt eget omdöme härutinnan, så har jag lyckligtvis att stödja mig på uttalanden i mängd af personer, på hvilkas förmåga att bedöma denna fråga man icke gärna kan tvifla. Jag erinrar i främsta rummet om de svenske medlemmar af 1895 års unionskommitté och det yttrande, som de afgåfvo i denna fråga — förut citeradt af herr vice talmannen. De nöjde sig icke med att frambålla nödvändigheten af att sammanhålla de två frågorna om konsulatväsendet och utrikesstyrelsen; de gingo längre och uttalade, att gemensamma konsuler vore en nödvändig förutsättning för unionens bestånd. Jag kan vidare erinra om hvad som yttrades af majoriteten af de norska ledamöterna i unionskommittén. Deras uppfattning skilde sig från de svenska ledamöternas däri, att de föreslogo ett provisorium i fråga om det gemensamma konsulatväsendet, så att detta

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

skulle bibehållas ett visst antal år, men de båda länderna därefter vara fria att upprätta särskilda konsulatväsen. I likhet med svenskarne framhöll de såsom absolut nödvändigt, att, om de två länderna erhöle skilda konsulatväsen, dessa ställdes under en verklig, unionell utrikesstyrelse, och de betonade i detta sammang, att med en sådan anordning upplösningen af gemensamheten i konsulatväsendet icke skulle kunna brukas såsom en sprängkil mot unionen. De yttrade vidare: »Og icke heller vil derved skåbes et Felt for i Virkeligheden udenrigske Forhandlinger udenfor Udenrigsstyrelsens Ledelse og Kontrol, et Slags Diplomati ved Siden af Diplomati; thi Foreningsakten stiller da i alle saadanne Sager Konsulerne under Udenrigsstyrelsen og sørger ved hensigtsvarende Bestemmelser for, at denne dens Ordning bliver fuldt effektiv.» En förutsättning från deras sida var nämligen, att i riksakten skulle intagas ett villkor angående konsulatväsendets förhållande till utrikesministern, hvarigenom, såsom det hette i motiverna, »denne uttrykkelige tillförsäkrades ledningen af alla förhandlingar med främmande makter eller myndigheter, vare sig dessa skedde genom konsuler eller genom diplomater i inskränkt bemärkelse». De framhöll äfven, att så länge utrikesstyrelsen uteslutande förestods af svensk myndighet, skulle det väl kunna väcka anstöt, om densamma gjordes till öfverordnad öfver ett uteslutande norskt ämbetsverk; men att saken ställde sig helt annorlunda, om en verkligt unionell minister ställes i detta förhållande till bägge länderna.

Jag kan ytterligare åberopa mig på ett uttalande, afgifvet den 11 september 1892 till ministern för utrikes ärendena af tre utaf våra dåvarande beskickningschefer och i hvilket framhölls, huru viktigt det vore, att, om man anställde särkonsuler, dessa komme att i disciplinärt hänseende lyda direkt under sin högste chef, utrikesministern; med den saken, sades det, står och faller all disciplin, och det anfördes i utlåtandet vidare: »En institution med särskildt svenska och särskildt norska konsuler är därför, enligt vår åsikt, i hvarje händelse icke möjlig, därest icke deras utnämning sker på föredragning af utrikesministern, så att de samtliga känna sig mera direkt beroende af denna ämbetsman än af någon annan svensk eller norsk öfverordnad. Det är emellertid klart, att institutionen med särskilda konsuler skulle från norsk sida uppfattas såsom förfelad, ja rent af betydelselös, om de norska konsulerna skulle utnännas och återkallas på föredragning af en minister, hvilken formellt är allenast svensk ämbetsman. Endast en verkligt unionell utrikesminister lärer, om utnämningen icke sker på norsk föredragning, kunna för Norges del finnas antaglig såsom föredragande för sådana ärenden. Vår åsikt är ock, att endast under en unionell utrikesminister, hvilken erbjuder konstitutionella garantier såväl för enheten och sammanhållningen i allt, som rörer de förenade rikenas politiska förhållanden till främmande makter, som ock för

ett opartiskt tillgodoseende af båda rikenas handels- och sjöfartsintressen, anställandet af särskilda konsulter i undantagsfall kunde försvaras.»

Om man inför sådana uttalanden slagit in på den väg, som framgår af den nu offentliggjorda kommunikén, så synes mig detta knappast kunna uppfattas annat än såsom ett utslag af den politik, som blifvit följd snart sagdt genom hela unionens tillvaro, eller att söka laga för tillfället utan att kanske tillräckligt besinna, om man icke just därigenom åstadkommer framtida refvor i den unionella klädnaden af vida större omfattning, att genom medgifvanden söka komma öfver svårigheterna för tillfället, i hopp om att därmed bättre och lyckligare förhållanden skulle inträda, ett hopp som, svikits lika ofta som metoden blifvit försökt. Det recept, kommunikén bjuder på, synes mig vara ett recept af alldeles samma beskaffenhet, som det Runeberg låter Döbeln före slaget vid Jutas begära af sin läkare med de bekanta orden:

»tänk ut en sats, min herre,
som gör mig för i morgon sjufaldt värre,
men hjälper mig i dag på mina ben!»

Jag kan förbigå den del af motionen, där det uttalas en förvissning, att Riksdagen skall blifva hörd öfver eventuella aftal; jag kan icke förstå, hvad man egentligen skall kunna göra för erinran mot ett sådant uttalande. Detta har Riksdagen sagt år 1893; det ansågs icke vara något oriktigt, att det upprepades år 1895; däremot gjordes, såvidt jag kan erinra mig, då icke någon erinran. Hvarför skulle man icke kunna repetera det nu? För min del kan jag icke tro, att det ligger något olämpligt i att 1903 års Riksdag i detta afseende följer föregående Riksdagar i spåren. I alla händelser kan ett sådant uttalande omöjliggen medföra någon skada.

Jag öfvergår slutligen till den del af motionen, i hvilken hemställes, att Riksdagen skulle anhålla, att det förslag, som eventuellt kan komma att framställas, måtte blifva affattadt med den tydlighet, att intet missförstånd må kunna förekomma. Hvar och en, som studerat unionens historia, hvar och en, som haft tillfälle att deltaga i unionella ärendens behandling, har icke kunnat undgå att finna, huru mycken skada för unionen, hvilka slitningar mellan de båda folken, som orsakats af otydlighet och ofullständighet i de unionella bestämmelserna och af sväfvande eller icke alltid på fullt verkliga förhållanden grundade uttalanden vid bestämmelsernas tillkomst. Det ligger redan häri, enligt mitt omdöme, en stark anledning att, då nu fråga är att åstadkomma nya unionsbestämmelser af den räckvidd det här gäller, framställa en anhållan, att särskild omsorg måtte ägnas däråt, att såväl de eventuella aftalen som de förutsättningar, på hvilka de byggas, måtte erhålla ett så klart och tydligt uttryck, att, om möjligt, någon missstolkning däraf

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

icke må kunna äga rum. Men en alldeles särskild anledning att göra en sådan framställning förefinnes däri, att, såsom det väl torde få erkännas, den offentliggjorda kommunikuen i många stycken lider af just en sådan oklarhet, som det är så ytterst angeläget att undvika. Det skulle måhända i detta fall kunna vara tillräckligt att hänvisa till de många olika tolkningar, för hvilka kommunikuens innehåll redan blifvit föremål. Särskildt gäller detta den frågan, huruvida genom de tillämnade aftalen den nuvarande ordningen för utrikesstyrelsen skulle blifva tydligt fastslagen eller icke. Det är ju sant, att efter svensk rättsuppfattning och efter många norska mäns åsikter detta redan skett genom riksakten; men äfven för dem, som ställa de allra minsta fordringar på garantier mot unionella konflikter, borde — synes det mig — det stå klart, att det mest unionella anspråk, man kan framställa vid en sådan uppgörelse som den nu ifrågasatta, är, att båda partierna åtminstone skola vara eniga om att ordningen för den institution, på hvilken hela systemet skall hvila, är orubblig, icke kan ändras eller häfvas utan båda parternas öfverenskommelse. Nu är det väl bekant, att just i den frågan olika uppfattning gjort sig gällande, i det att man på ena hållet sagt, att den nu bestående ordningen för utrikesstyrelsen här blir fastslagen, medan man å andra sidan lika bestämdt påstått: detta är icke förhållandet; vi blifva äfven härefter lika fria och obundna som vi varit förut. Jag skall icke alls inlåta mig på hvilkendera tolkningen kan vara den rätta; jag endast konstaterar, att här diametralt motsatta åsikter om kommunikuens innehåll föreligga.

Men i kommunikuen förekommer för öfrigt åtskilligt, som kan gifva anledning och äfven har gifvit anledning till olika uppfattning. Så det omtalade uttrycket »Norges berättigade anspråk på likställighet inom unionen». Jag tager för alldeles gifvet, att de svenska underhandlarne med dessa ord velat säga, att det vore billigt och rättvist, om Norge medgäfvos likställighet i unionen, så långt det är möjligt, och i det fallet är jag med dem fullkomligt ense. Men från norsk sida har uttrycket redan uppfattats och kommer helt visst att framgent åberopas såsom ett erkännande från svensk sida, att Norge har ett rättsligen befogadt kraf på likställighet inom unionen. Jag hänvisar vidare till hvad kommunikuen innehåller om den unionella utrikesministerns konstitutionella ansvar, i hvilken del kommunikuen ju äfven tolkats olika.

Nu kan man visserligen säga, att det där är ju inga direkta förutsättningar för den tillämnade öfverenskommelsen om konsulatväsendets särskiljande; det är löften, det är växlar, som man utställer på framtiden, och dessa växlar hafva icke något reellt värde, förrän de blifvit accepterade af den det vederbör. Men erfarenheten har lärt oss, hvilken förmåga man från norsk sida har att göra sig intäkt af sådana uttalanden, och det ligger därför stor

vikt uppå, att äfven dylika uttalanden göras så, att de icke kunna gifva anledning till någon misstyding.

Jag tillåter mig vidare erinra om de ord, med hvilka de svenska underhandlarne börjat sitt i kommunikuen refererade uttalande. Det heter: »Under desamma (underhandlingarne) hafva de svenska underhandlarne framhållit, att upprättandet af särskildt konsulatväsende för hvartdera af de förenade rikena icke syntes dem i och för sig önskvärdt och att de icke vore öfvertygade om att en upplösning af den nu bestående gemensamheten å detta område skulle för någotdera af rikena medföra afsevärda praktiska fördelar. Det kunde däremot befaras, att olägenheter därigenom skulle uppstå.» Med kännedom om de åsikter, som vid föregående tillfällen uttalats af åtminstone två utaf de svenska underhandlarne, synes det mig, som om deras åskådningssätt och den svenska meningen skulle fått ett riktigare och mera exakt uttryck, om det t. ex. hade hetat, att de svenska underhandlarne hafva framhållit, att det *icke* är önskvärdt, att den nuvarande gemensamheten inom konsulatväsendet upphör, samt att de *äro öfvertygade* om att en upplösning af den nuvarande gemensamheten, långt ifrån att för någotdera riket medföra afsevärda praktiska fördelar, måste komma att åtföljas af olägenheter och faror för framtiden.

När man uppmärksamt granskar kommunikuen, så tror jag, att man måste komma till den uppfattningen, att underhandlarne sträfvat till olika mål, å den ena sidan till upplösning af gemensamheten, å den andra sidan att bevara så mycket af gemensamheten som möjligt, att man gjort ansträngningar för att skyla öfver denna brist i öfverensstämmelse och att man, om jag så får säga, sökt att intvinga diametralt motsatta åskådningssätt under en och samma hatt. Däraf oklarheten och otydligheten i uttrycken. Men, mina herrar, låtom oss vara öfverens om att det bör talas klart och öppet språk mellan de förenade rikena. Därpå vinner man mest i längden, och därigenom bevaras aktningen och vänskapen mellan folken bäst. Genom ett motsatt förfarande åstadkommer man icke det samförstånd, som de svenska underhandlarne förklarar vara syftet med uppgörelsen; man föranleder i stället missförstånd, man skapar nya anledningar till konflikter, till tvister och slitningar mellan de båda folken.

Herr talman, jag tror mig i någon mån hafva bjudit skäl för att det icke är obehöfligt eller olämpligt att göra ett sådant uttalande som i motionen föreslagits; att jag kommer att sluta mig till utskottets betänkande följer ju däraf, att jag är en af motionärerna.

Herr Afzelius: Jag skall icke mycket förlänga denna diskussion. Jag skall icke begagna detta tillfälle för att försöka mig på något som helst politiskt eller unionspolitiskt uttalande; jag

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

skall helt enkelt be att få hålla mig till den föreliggande motionen. I afseende å denna delar jag den uppfattning, som herr Tamm uttalat. Den har af ett par senare talare blifvit bestridd. Det är med afseende å detta, jag skall be att få yttra några ord.

Herr Billing konstaterade, att motståndet mot denna skrifvelse hade rests, icke därför att man ansåg något af hvad däruti begärdes vara *i och för sig* oriktigt — jag konstaterar det också — utan endast, sade han, därför att det ansågs obehöfligt. Han uttalade, efter hvad det föreföll mig, sin förvåning öfver att man endast på det skälet, att framställningen vore obehöflig, kunde yrka afslag på en motion. Jag uttalar min förvåning öfver hans förvåning, ty så mild mot motioner har jag aldrig hört herr Billing förut vara. Men själf ansåg herr Billing naturligtvis uttalandet vara behöfligt. Detta må ju vara en smaksak. Men att det är själfklara och obestriddliga saker *i och för sig*, som man här skulle begära, det tror jag icke någon kunna förneka. Nu kan man fråga med de föregående talarne: om det också skulle vara obehöfligt, hvad gör det för skada?

För mig ligger saken så, att om man aflåter en skrifvelse och däri uttalar något, som *i och för sig* är själfklart och alldeles icke behöfligt att säga, så ligger den uppfattningen nära till hands för utomstående, att här måste vara menadt något annat än hvad som är sagdt; och de uttalanden, som här i dag falla, komma nog också att vara ägnade att i skrifvelsen lägga in en motivering, som nu icke finnes där.

Jag skall icke förlänga denna debatt genom att upprepa hvad redan sagts eller hvarför jag anser alla de tre framställningar, i hvilka skrifvelsen utmynnar, vara obehöfliga. Jag vill endast tillägga en sak, med anledning af hvad biskop Billing och äfven friherre Åkerhielm yttrat, när de sökte ådagalägga, att det skulle vara behöfligt att aflåta denna skrifvelse. Behöfligheten skulle i själfva verket grunda sig därpå, att tystnad gentemot kommunikén skulle kunna fattas såsom ett godkännande. För min del afvisar jag detta bestämdt. Jag har aldrig fattat kommunikén såsom en fråga och därför heller aldrig trott, att den påkallade ett svar. Hade motionärerna själfva ansett, att så varit, att kommunikén verkligen varit en fråga så föreställer jag mig, att svaret blifvit något annat än den färglösa, intetsägande skrifvelse som här föreligger. Men, oaktadt jag som sagdt för min del alls icke känner ett dylikt behof, så kan jag i alla fall väl förstå denna önskan; jag förstår den uppfattningen, att man vill *tala*, därför att tystnad kunde tolkas såsom ett godkännande. Men vill man tala af det skälet, synes det mig, att man hade bort inskränka sig till att säga just *detta* och icke något annat.

Jag instämmer med herr Tamm.

Häri instämde herr *Törneblad*.

Friherre De Geer: Det har här i dag sagts, att ingen har kunnat anföra mot denna motion annat än att den är obehöflig. För min ringa del skall jag be att få säga, att med den ståndpunkt jag intager i unionsfrågan befarar jag, att den kan blifva till skada. Jag tillhör dem, som ännu vilja arbeta för unionens bestånd och framför allt för en union sådan att den blir till verkligt gagn och säkerhet. Vill man det, tror jag man får säga, att nu är tiden inne för de båda folken att utan hänsyn å någondera sidan till förutfattade meningar eller föregående uttalanden förtroendefullt mötas i arbete å de gamla tvistefrågornas lösning. De inledda underhandlingarna hafva för mig den största betydelsen däri, att de visa, att båda ländernas regeringar inse, att nu är hög tid att söka komma till bättre samförstånd mellan de båda folken. Låt vara att det ännu endast är en ringa början till ett sådant samförstånd, det är dock en början; och äfven om det skulle möta svårigheter att på ett tillfredsställande sätt nå det mål, som närmast har satts för dessa underhandlingar, hyser jag dock den förhoppningen, att dessa underhandlingar i hvarje fall skola bidra till att frågan om ett fullständigt ordnande af de båda rikenas utrikesförvaltning bringas närmare sin mognad. Här för fordras dock, att hvarken Sveriges eller Norges representationer i någon mån ställa sig afvisande mot de arbeten, som nu påbörjats och därför, herr talman, ber jag att få yrka afslag å motionen.

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

Herr Trygger: Herr grefve och talman, mina herrar! Hans excellens herr statsministern gjorde i sitt anförande gällande, att det vore egendomligt, att vi i motionen begärt klarhet, då det ju är tydligt, att man vid underhandlingar på alla håll eftersträfvat klarhet. Ja, detta är sant, men det är icke nog att eftersträfvat klarhet, utan det gäller äfven att vinna klarhet; och när jag granskar denna »kommunique», måste jag säga, att däri föreligger ingen klarhet, åtminstone från juridisk synpunkt, och för mig finnes ingen annan klarhet, när det gäller förhandlingar. Då jag emellertid hörde hans excellens herr ministrernas för utrikesärendena anförande, så fann jag, att det måtte finnas en annan klarhet än den juridiska, den s. k. diplomatiska klarheten, ty det var precis samma klarhet, föreföll det mig, i hans anförande som i kommuniquen, och jag skall be att genom en granskning af detta anförande få visa detta.

Emellertid innan jag gör det, skall jag taga en ännu viktigare fråga under behandling.

Herr Wieselgren, som öfver hufvud taget ställde sig sympatisk för den upplåtning, som låg till grund för motionen, gjorde

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

gällande, att den status-quo-politik, hvarom så mycket ordats, omöjlig kan vidhållas mellan två makter, om icke den ena är mäktigare än den andra. Jag har härvidlag en annan uppfattning, ty jag anser, att så snart de båda staterna äro *rättsligen* bundna, är detta alldeles tillräckligt. Äfven den svagare kan då vidhålla status quo. Status-quo-politiken vore alltså i förevarande fall omöjlig, endast ifall man i Norge icke skulle sätta mera värde på det rättsliga bandet, än att man ansåge sig kunna godtyckligt bryta det. Under den tid jag arbetade i unionskommittén och då var mycket tillsammans med normmän, fick jag den bestämda uppfattningen, att normmännen väl kunde hårdnackadt försvara en uppensbart felaktig tolkning af de unionella bestämmelserna. Men att norska folket, när det komme till ett afgörande, skulle egenmäktigt sätta sig öfver de ingångna öfverenskommelserna, egenmäktigt bryta unionen, det tror jag icke på; och just därför ligger det för mig aldrig någon fara däri, att de taga saken i sin egen hand. De kunna taga den i sin egen hand till en tid, men när det kommer till afgörandets ögonblick, när det blir fråga om unionens vara eller icke vara, då kommer den stora massan af Norges folk att uttala sig, och detta folk kastar aldrig bort det skydd, som Norge äger i unionen.

För öfrigt, har man den uppfattningen, att den omständigheten, att de kunna taga saken i sin egen hand, får vara bestämmande vid förhandlingarna, då är gärdet uppgifvet på alla områden. Då gäller det i dag konsulatfrågan, i morgon utrikesministerfrågan, och det finnes ingen fråga, där man icke lika lätt kan taga saken i egen hand som i den nu föreliggande.

Jag skall nu be att få säga några ord med anledning af hans excellens utrikesministerns anförande. Hans excellens gjorde gällande, att Kungl. Maj:ts beslut angående tillsättandet af konsulatkommittén måste, på grund af beslutets offentliggörande och genom den omständigheten att konstitutionsutskottet icke med anledning af beslutet gjorde någon anmärkning mot Konungens rådgifvare, anses hafva blifvit af Riksdagen — såsom orden lydte — »i det väsentligaste godkändt». Äfven om så skulle vara fallet, vet jag icke, om detta innebure någon fara, då det uttryckligen uti ifrågavarande beslut bestämdes, att konsulatkommittén skulle undersöka, huruledes en anordning med särkonsuler för båda rikena kunde vara möjlig under bibehållande af den diplomatiska representationens gemensamhet. När man läste denna begränsning i kommitténs uppdrag och icke kände hans excellens utrikesministerns hemliga planer, måste man förutsätta meningen vara den, att frågan om utrikesministern och diplomatien samtidigt skulle komma under bedömande. Det fanns följaktligen icke någon anledning att göra anmärkning. Men ännu en sak. Tro herrarne — hvilken åsikt man än må hafva i konsulatfrågan — att konstitutionsutskottet

hade kunnat påräkna något stöd i kammaren, om det kommit med anmärkning mot ett dylikt beslut, huru felaktigt och olämpligt det än må anses hafva varit? Jag tror det icke. Olyckan var skedd. Den fick passera, tills saken kom i ett nytt stadium och Riksdagen fick tillfälle att därom yttra sig. Min öfvertygelse är, att huru mycket man än beklagade Kungl. Maj:ts beslut, skulle icke en man i svenska Riksdagen velat vara med om att i konstitutionsutskottet däremot framställa anmärkning. Om konstitutionsutskottet skulle göra anmärkningar i dylika fall, tror jag verkligen att kamrarna skulle få för mycket att göra, när de skulle granska alla dessa anmärkningar. Emellertid, under det hans excellens tillerkände den omständigheten, att konstitutionsutskottet icke gjorde anmärkning mot beslutet om konsulatkommitténs tillsättande, en särdeles stor betydelse, tillerkände han däremot vår ställning till kommunikén alldeles ingen betydelse. Han lade stor vikt på att den icke kunde sägas vara en fråga. Jag vet icke, hvad *fråga* betyder på det diplomatiska språket, men att här icke föreligger någon direkt fråga, det är uppenbart, och det har ej heller någon människa påstått. Men jag frågar: när det tillkallades 12 ledamöter från hvardera kammaren och hans excellens statsministern för dem föredrog kommunikéns innehåll och bad dem yttra sig i anledning därpå samt därefter lät offentliggöra kommunikén i Post- och Inrikestidningar, hvarför skedde detta, hvarför skulle han underställa oss saken, hvarför skulle vi yttra oss? Såvidt jag kan förstå, just för att regeringens medlemmar, och jag fäster mig särskildt vid regeringens chef — hvilken jag anser väl varit den som ledt förhandlingarna — skulle få reda på hur landet låg och hvad vi intogo för ställning till frågan, och för att vi sedermera skulle tala med våra kamrater och därigenom föranleda ett uttalande i den ena eller andra riktningen.

Hans excellens utrikesministern har tackat för att man med motionen icke afsett att afbryta eller försvåra förhandlingarna. Det behöfva vi sannerligen icke någon tacksamhet för, ty vi hade icke någon rättighet att begära något dylikt. Men ifall denna tacksamhet skulle innebära, att vi gifvit på hand, att vi verkligen ville vara med om att förhandlingarna fortsattes på samma grundval som hittills och att vi skulle godkänna det resultat, som därur kunde komma fram, så vill jag säga, att hans excellens i väsentlig grad misstagit sig, ty ändamålet med motionen har varit, att vi vilja bevara vår handlingsfrihet att obundna bedöma saken, när den möjligen en gång kommer fram för Riksdagen.

Hans excellens har sagt, att han bestrider befogenheten af att man fäster afseende på uttalanden i tidningarna, äfven den norska regeringens organ, norska Dagbladet, däri uttryckligen förklarats, att denna regering uppenbarligen hyllade den tolkning af kommunikén, att däri omförmälda konsulatförordningar skola falla till

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

marken och blifva ogiltiga i samma ögonblick, som Norge på ett eller annat sätt lyckas skapa egen utrikesminister.

Hans excellens vill alltså ej, att man skall tillmäta de norska tidningarna någon betydelse, då de uttryckligen och ärligt sagt detta. Detta är ett märkvärdigt yttrande af en person, som, såvidt jag observerat, icke är främmande för att begagna sig af pressens medverkan för att få fram sina meningar. Men nå väl: vi bry oss icke om tidningarna, utan begära blott, att ers excellens uttryckligen förklarar, att det icke är sant, att de norska underhandlarna hafva förbehållit Norge nämnda rätt, nämligen att Norges bundenhet vid ifrågavarande konsulatlagar är beroende af att den nuvarande ordningen för utrikesstyrelsen är kvar. Det är detta, som de norska tidningarna uttryckligen sagt. Kan ers excellens bestrida det, då behöfva vi icke gå till tidningarna. Kan ers excellens icke bestrida det, då hafva tidningarna talat sant. Jag är icke någon särskild vän af tidningsnotiser, men då tidningarna tala sant, bör man väl icke klandra dem. För öfrigt, i detta fall behöfves det icke annan bekräftelse än kommuniqueén själf, där det uttryckligen heter, att det vore klart, att norrmännen, som ägde berättigade anspråk på en förändring af utrikesstyrelsen, icke kunde gå med på bestämmelser, som skulle binda dem vid den nuvarande ordningen. Just därför att de voro obundna ville de icke binda sig, i synnerhet sedan svenskarne erkänt, att hvad nu gällde vore särdeles olämpligt.

Med anledning af hans excellens' svar till en föregående talare på värmlandsbänken får jag säga, att jag däraf hämtade föga behållning. Skulle ers excellens vara den, som lägger fram förslaget angående särskildt konsulatväsende, vore det angenämt, om de af herr Säve gjorda anmärkningarna toges upp och beaktades.

Men nu kommer jag till det, som synes mig allra viktigast — tolkningen af Riksdagens skrifvelse af år 1893. Man måste verkligen förvåna sig öfver att, när alla de personer, som voro med den tiden i Riksdagen och regeringen, hafva enat sig om en viss tolkning, en medlem af Konungens råd, som länge lefvat utomlands, kan anse sig berättigad att söka slå fast såsom riktig en helt annan tolkning. Och detta är så mycket egendomligare, som den nya af hans excellens framställda tolkningen enligt vanliga tolkningsregler är absolut omöjlig. Hans excellens har gjort gällande att, när vi i motionen säga: »hvad särskildt angår ledningen af de förenade rikenas utrikesangelägenheter», och därvid hänvisat till 1893 års beslut, hafva vi där vantolkat samma beslut, ty där talas om, att »konsulatväsendet står i ett sådant samband med de diplomatiska ärendena, att frågan om upplösning af gemensamheten i de förra synes Riksdagen icke kunna göras till föremål för pröfning utan att på samma gång sättet för de senares behandling måste komma under öfvervägande». Sålunda: gjorde ers excellens gäl-

lande, att de diplomatiska ärendenas behandling var något helt annat än frågan om utrikesstyrelsen. Men kan det vara ers excellens obekant, att den viktigaste, den första frågan vid ett ärendes behandling är den, hvem som skall behandla det. Vid de diplomatiska ärendenas behandling är det således jämväl fråga om utrikesstyrelsen. Man måste följaktligen i första rummet besvara frågan: skall utrikesministern vara gemensam, svensk eller norrman, eller skall hvartdera landet hafva sin utrikesminister? Således i och med det att det är sagdt i 1893 års skrifvelse, att ofvannämnda båda frågor skola samtidigt tagas under öfvervägande, är det uttryckligen fastslaget, att man samtidigt skall taga under öfvervägande frågan om konsulatväsendet och om utrikesstyrelsen. — Jag trodde icke att man skulle kunna tolka bort en så klar sak.

Vi komma nu till det program, som hans excellens utvecklade och som för många varit intressant att höra. Däri finga vi veta, att den, som egentligen har tagit upp denna sak, det är just excellensen Lagerheim. Det skedde under den föregående regeringen. Excellensen hade nämligen upptäckt, att åtskilliga brister funnos i det gemensamma konsulatväsendet. Han hade jämväl funnit, att norrmännen hade en stor obenägenhet för denna gemensamhet och att de icke ville vara med om en förbättring, som kräfdes i såväl Sveriges som Norges intresse. Det var situationen. Hvad gjorde han då? Jo, man skulle hafva trott, att han ansträngde sig för att med användande af sin stora diplomatiska förmåga söka förmå dessa, såsom han påstod, förhandlingsvänlige norrmän till att inse, att de genom att på detta sätt motsätta sig förändringar i konsulförordningen skadade icke blott Sverige utan äfven Norge. Nej, så gjorde han icke. Han kastade i stället öfver bord hela det gemensamma konsulatväsendet och inledde förhandlingar angående särskildt konsulatväsende. Det är verkligen ganska egendomligt! Nu vet jag icke om detta inledande — hans excellens talar ständigt om sig själf såsom hufvudpersonen — om det är den dåvarande regeringen eller hvem det är som skall bära ansvaret för det. Det blir väl den initiativtagande, som får bära ansvaret. Nå, när excellensen inledt frågan, hvad fann han väl då? Jo, att norrmännen blifvit förhandlingsvänliga. Det var något nytt; förhandlingsvänliga hade de icke varit förut. Jo, mina herrar, norrmännen äro mycket förhandlingsvänliga. Jag har i 3 år suttit med dem i unionskommittén, och de hafva med nöje förhandlat med oss, då vi från vår sida gått med på deras fordringar. Således, hans excellens finner dem vara förhandlingsvänliga, men jag skulle vilja påstå, att denna förhandlingsvänlighet är en karrikatur, såvida det kan visas, att de ej gått längre än att vara med om att taga emot eftergifter från vår sida? Vi skola se, huru med den saken förhåller sig. Vi finna då, att samtidigt, som de ansågo det gemensamma konsulatväsendet olämpligt, ansågo de också, att den

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

nuvarande anordningen med utrikesstyrelsen var ett missförhållande. Detta var Norges ståndpunkt: konsulatväsendet olämpligt, den svenska utrikesministerns chefsskap för utrikesärendena ett missförhållande. Hvad gjorde de i denna situation? Man kunde tycka, att de skulle velat afhjälpa bristen såväl beträffande konsulatväsendet som beträffande utrikesministern. De svenska underhandlarne föreslogo också att taga upp och lösa båda sakerna. Hvad svarade norrmännen? Jo, de sade, att frågan om konsulatväsendet, där de kunde få sina fordringar tillfredsställda, den ville de vara med om att lösa, men beträffande den andra frågan — då de svenska underhandlarne icke kunde vara med om särskild utrikesminister — förklarade de: den frågan skall lämnas å sido. Detta missförhållande skall lämnas orubbadt, det skall alldeles skiljas från förhandlingarna i öfrigt. Hvarför? Jo, därför att där kunde de svenska underhandlarne icke göra några eftergifter. Det var rent omöjligt. Men konsulatväsendet däremot, det tog man, ty där voro eftergifterna redan gjorda.

Nu hoppas den ärade ministern så mycket af framtiden. Ja, därvidlag kunna meningarne skifta, det är ju en subjektiv sak att hoppas eller icke hoppas, och ovisst är hvad framtiden bär i sitt sköte. Men mig synes, att om man håller på unionen, kan man ej hoppas mycket af framtiden, när man upplöser de band, som förena de båda länderna. Tror verkligen någon, att vi blifva starkare gent emot utlandet genom särskilda konsulatväsenden? Tror någon att norrmännen skola blifva mera nöjda med den svenska utrikesministern, sedan de fått särskildt konsulatväsende, än de varit hittills? Tror man verkligen, att den särskilda utrikesministern någonsin kommer att strykas från norrmännens program? Jag tror det för min del icke, och under sådana förhållanden kan jag icke annat än anse hvad som skett vara synnerligen sorgligt.

Jag har icke något särskildt yrkande att göra, då jag under-tecknat motionen.

Herr Moberg: Det är förvisso ingen bland dem, som här i dag taga till orda, som icke djupt känner det ansvar, som i denna stund hvilar på rösterna i denna kammare. Men just medvetandet om detta ansvar, medvetandet därom att de, som sändt oss hit för att vårda oss om vårt lands ära och självständighet, hafva att af oss fordra räkenskap för huru vi i dag, då det mer än annars gäller att häfda denna vår uppgift, fyllt densamma, manar mig i likhet med många andra förut att nu yttra mig, äfven med medvetande därom, att hvad jag kommer att säga blifvit mycket bättre sagdt af andra.

Man må nu hafva talat så mycket som helst därom, att med anledning af det läge, hvori konsulatfrågan genom kommuniquén kommit, det icke skulle vara skäl att för närvarande vidare orda

därom, utan låta händelserna hafva sin gång, till dess vi stå inför de i kommuniquén omordade lagar, som skulle så kraftig verkan åstadkomma; men ett står dock kvar, det nämligen, att öfverallt i landet försports en djup oro öfver hvad genom kommuniquén åtgjorts och att man med spänning förväntar, att åtminstone i denna kammare röster måtte höja sig, som vittna därom, att man icke stillatigande böjer sig för åtgöranden, som stå i strid mot såväl representationens förut gjorda uttalanden som äfven allmänna stämningen i landet.

Vi, mina herrar, äro ju så vana vid att ofta benämnas stillaständets och reaktionens målsmän gentemot de kosmopolitismens sträfvanden, som vilja lyckiggöra landet. Men ändock, hur besynnerligt det än må vara, när det gäller vårt lands lifsfrågor, när det gäller vårt lands viktigaste lifsintressen, när det gäller vårt lands försvar, när det gäller vår nationella själfständighet, när det gäller lösningen af någon så mäktigt framträngande inre fråga, såsom helt nyligen rösträttsfrågan, då i tvehågsenhetens och tvedräktens stunder blickar man gärna, villigt eller motvilligt, mot denna kammare för att finna, hvar den månde vara. Det skulle vara särdeles lyckligt, om äfven Kungl. Maj:ts regering någon gång ville kasta sina blickar dit. Det skulle vara väl, om den icke inskränkte sina bemödanden allenast därhän att af denna kammares lojalitet fordra medverkan för vinnande af anslag, som förvägras af den kammare, som den annars så gärna lyssnar till, utan ville besinna, att aktandet på denna kammares tankar och åskådningssätt är för Kungl. Maj:ts regering lika behöfligt, lika nödvändigt och — tilläggom det — lika gagneligt som bifallet från medkammaren. Och dock, i detta fall behöfde man icke akta på några olika ståndpunkter i de båda kamrarne, ty efter allt att döma voro dessa eniga därom att, om man nu skulle gå till lösning af konsulatfrågan, finge det icke ske på den vanliga svenska eftergifvenhetens ståndpunkt, en enighet vunen icke allenast genom likhet i tankar och åskådningssätt, utan äfven genom det buller och det vapenskrammel, som satts i scen i Norge för att såsom det sades inverka på oss, ja, för att, såsom det ock sades, skrämma oss. Efter mitt förmenande är det därför det olyckligaste med denna kommuniqué, att underhandlarne från svensk sida i stället för att med dennas fasta ryggbakom sig afvisa alla underhandlingar, såvida de icke inleddes på den af representationen anvisade basis, hellre funno sig föranlättna att med det lösa talet om åstadkommande af samförstånd mellan de båda folken söka åstadkomma en stämning för hvad i kommuniquén innehålles och därigenom ock åstadkomma splittring både inom representationen och landet. Dock, detta är icke så att förstå, som skulle mången, i hvad politiskt läger han än må befinna sig, känna någon tillfredsställelse med denna kommuniqué. Men genom de förhandlingar, som blifvit inledda, torde många känna sig ovissa om hvad

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

Om bestämmelser rörande de Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

ställning de för närvarande skola intaga, liksom många, om ock under en känsla af huruledes unionsfrågan nu råkat i ett betänkligt skede, dock i kommunikuen finna en välkommen anledning att åt morgondagen öfverlämna bekymren om sina behof.

Men, mina herrar, det är just det, som är frågan i dag, om vi skola intaga en sådan dådlöshetens ståndpunkt, utan om vi ej böra ställa framför oss den frågan, huruvida det är rätt, huruvida det är med den svenska representationens värdighet förenligt att, när den ser huru communicuén leder in på vägar, som den förut förklarar sig icke vilja beträda, låtsa liksom man ville glömma hvad vi förut talat och lämna åt andra att afgöra, huruvida Riksdagens beslut skall tillämpas eller icke. Jag tror, mina herrar, att icke ens norrmännen, om de äfven äro belättna med själfva sakförhållandet, skola känna någon sympati för denna vår tystnad. De, som själfva äro underkunniga, huruledes deras underhandlare varit särdeles angelägna att lyssna till rösterna i stortinget, de skulle med häpnad finna, hurusom vi, som icke haft någon kännedom om hvad som förelupit, icke ens nu gitta yttra oss i frågan, och de skulle säkerligen tänka, att med en sådan representation är det skäligen lätt att komma till rätta. Och om vi verkligen nu skulle antaga, att vi genom denna sublimes tystnad från representationens sida skulle vinna det mål, som angifves i kommunikuen, eller de högst betydande fördelarne af politiskt samförstånd mellan de båda folken, så tror jag man bedrager sig. Ty, såsom redan blifvit sagdt, om den ena parten vid en underhandling uppgifver aktningen för sig själf, förlorar han aktningen hos den andra parten. Ett vittnesbörd därom gifver stortingspresidenten Berner, då han vid sista mötet i Lillehammar yttrade, att vid underhandlingar folken emellan är det bäst, att hvardera parten öppet säger sin bestämda önskan, därigenom kommer man längst och vinner största aktningen hos den andra parten.

Man har vidare sagt, att med anledning af hvad i kommunikuen blifvit åtgjort man icke borde ställa saken så, att de svenska underhandlarna råkade i någon obehaglig belägenhet, därigenom att representationens åtgöranden kunde innebära ett misstroendevotum mot dem. Jag förstår sannerligen icke sådant tal. När blef det då sed i Sverige, att den svenska representationens öppet, ärligt och lojalt uttalade mening icke fick framtränga till Konungens rådsbord med anspråk på att där vinna beaktande, och när blef det häfd, att sedan svenska rådgifvare inledt underhandlingar med en annan makt, vore det ock med Norge, så hade den svenska representationen icke annat att därefter göra än säga ja och amen till underhandlarnes åtgöranden.

Jag kan icke heller förstå, att, såsom här redan blifvit påpekadt, ett uttalande från representationen skulle föranleda till förhandlingarnas afslutande. Är det så, att dessa förväntade lagar

skola hafva den betydelse, som blifvit angifven, eller att de skola kunna på ett tillfredsställande sätt reglera förhållandena i fråga om särkonsuler, nåväl, då äro de lämpliga att hafva, när man skall gå till den akt, som förebådas i kommunikuen vara förestående, den akt då man skall lösa frågan om utrikesförvaltningen i dess helhet, en lösning, såsom det så vackert heter i kommunikuen, som skall skapa tillfredsställelse i båda länderna och varaktigt betrygga unionens framtid. Nå, då är det ju icke något annat, som i dag begäres, än att detta så vackert och, såsom jag vill tro, af de norska underhandlarne med handen på hjärtat uttalade önskemål skall kraftigare eftersträvas än i ord och sålunda förstås, att, då man går till lösning af konsulatfrågan, man också skall lösa den i betraktande af svenska Riksdagens år 1893 aflättna skrifvelse.

Men vare med dessa invändningar mot ett Riksdagens uttalande i frågan huru som helst. *Ett* står dock kvar — att sedan denna kommunikue blifvit offentligen tillkännagifven, måste representationen också yttra sig därom, såvidt den icke skall antagas hafva nöjt sig därmed och med de konsekvenser, som af den skulle födas. Ty, mina herrar, det gäller här icke allenast en tvistefråga mellan Sverige och Norge. Det gäller något annat och vida mera. Det gäller, huruvida de förenade rikena skola framstå såsom en gemensamhet mot andra folk. Säkerligen skola främmande makter högeligen förvåna sig däröfver att vi, utan några som helst tvingande omständigheter, uppgifva en institution, som just har till uppgift att beteckna gemensamhet i mellanfolkliga förhållanden. Man skulle förstå oss, om vi sade, att då, oaktadt alla våra bemödanden, alla våra sträfvanden att befästa unionen och trygga dess framtid och att lefva i fred och sämja med broderfolket, det likväl visat sig att detta mål icke kunnat vinnas, så äro vi beredda att lösa unionens band för att, lämnade åt oss själfva, ägna oss åt våra egna angelägenheter till befästade af vår ställning både inåt och utåt. Sådant tal skulle man förstå, men att envist klamra sig fast vid unionen, oaktadt alla bekymmer och allt obehag och alla förödmjukelser den kostar och skall kosta oss, det, mina herrar, förbjuder oss aktningen för oss själfva, det förbjuder oss också svenska folkets anor. Vi hafva visserligen haft vårt Pultava, men vi hafva dock af vår forna maktställning bevarat så mycket, att man känner oss såsom ett folk, som stolt öfver sina minnen vet att helga desamma genom att aldrig utan tvång underkasta sig förödmjukelser af hvad slag och af hvem det vara månde och allra minst af ett folk, som har oss att tacka för så mycket. Det är denna aktning hos Europas folk, som vi äro på väg att förlora genom att fortsätta på den väg kommunikuen anvisar, och detta, herr grefvo och talman, är för mig nog och öfver nog att yrka bifall till motionen och utskottets betänkande, äfven om jag skulle önskat, att motionen varit något annorlunda.

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena Lagerheim: Med anledning af professor Tryggers uttalande nyss är jag kanske skyldig kammaren att med ett par ord förklara hvad jag afsåg och och hvad innebörden var af det som han anmärkt, nämligen att jag personligen skulle hafva trädt för mycket fram. Jag uppfattade det såsom icke blott en anmärkning, utan såsom en förebråelse.

Det är klart, att i hvarje sak, som sker inom administrationen, måste någon taga initiativet, och på detta rum har jag i mitt föregående anförande utvecklat skälen, hvarför jag ansåg mig böra taga initiativet till en förhandling.

När en ledamot af statsrådet önskar göra något sådant, är det klart, att han i främsta rummet vänder sig till sina kolleger och, om han får deras instämmande och biträde i hvad han afser, att han äfven konfererar med andra ledande personer — såsom han äfven påpekade, att jag gjort — och sedermera framlägger ärendet för Konungen i statsrådet. Så har ock skett.

Herr Trygger har också direkt interPELLERAT mig i några frågor, som ännu icke äro mogna att framläggas. Den dagen kommer, om för öfrigt dessa förhandlingar leda till något resultat, då det fullaste ljus kan falla öfver dem från början till slut, men ännu måste de till största delen vara förtroliga och tills vidare bibehålla denna natur.

Anmärkningen om att min uppfattning af tidningspressens betydelse vore egendomlig, så mycket mer som jag själf skulle begagna mig af den, föranleder från min sida icke annat yttrande än det, som jag nu skall afgifva — och jag är öfvertygad, att en hvar skall tro mig — att jag aldrig inspirerat, beställt, än mindre författat någon tidningsartikel i denna fråga.

Herr Berg, Lars: Då äfven jag tager till orda i denna allvarliga och för ett svenskt sinne motbjudande fråga, sker det för att fullgöra en samvetsplikt, som jag måste erkänna, att jag försummat vid de talrika tillfällen, då unionsfrågan varit före i denna kammare, utan att ett enda ord därom blifvit yttradt. Denna märkvärdiga tystnad, som ofta sträckt sig icke blott öfver hela denna kammare, utan äfven i de flesta fall till hela Riksdagen, tarfvar en förklaring, som jag har behof af att för min del få till protokollet afgifva. Den har nämligen inneburit ett offer på fäderneslandets altare, som varit framkalladt af den allmänna opinionen, att fäderneslandets sanna väl skulle bäst betjänas med att låta dessa frågor tyst passera, för att icke gifva ny näring åt den häftiga partistriden, den våldsamma valagitationen och den fientliga stämningen i Norge. Och den närdes, denna vår uppfattning, af de förespeglingar man då och då fick mottaga från östan och västan, ofvan och nedan, att fridens och kärlekens rosor skulle slå

ut inom unionens båda länder, blott man därtill gaf det frivilliga offret af sin yttranderätt i den svenska Riksdagen.

Nu har förut man och man emellan, i pressen och äfven här framförts såsom ett slagord, att det skulle vara »obehöfligt», ja, att det skulle vara skadligt och vådligt att här behandla unionsfrågan i dag. Men jag frågar: ha meningarne i unionsfrågan varit stridigare mellan de båda folken, har tillspetsningen varit svårare än just i detta nu, då Norge hotar att medelst gränsfästningar ställa »magt bag sin ret», trots denna tystnadens politik? Tror någon, att vi skulle hafva mottagit detta egendomliga meddelande om underhandlingarna, ifall svenska Riksdagen tidigare i någon mån gjort sin plikt att följa frågan och låtit Sveriges rätt och vilja någon gång få ett uttryck? Jag tror det icke. Därför är det också som jag, och som jag tror de flesta med mig, med glädje här i dag hört den gamla regeln iakttagas af talarne, att ärligt och öppet bör talas, då det gäller folkens väl och ve och i synnerhet då det gäller två brödrarfolk.

Det är därför, som jag ur min djupa skugga framträder och yttrar mig om kommuniquén, icke blott därför, såsom här är nyss framhållet, att tystnad från Riksdagens sida säkerligen framdeles skulle, såsom det många gånger händt förut, åberopas såsom ett gillande af de grunder, på hvilka underhandlingarna förts. Men för mig är det dessutom af vikt, att något sägs, därför att meddelandet om dessa från Sverige inledda och förda underhandlingarna hafva väckt en pinsammare bestörtning och större oro och sorg öfver hela vårt land än någon annan händelse, som jag kan påminna mig i unionens historia, som dock är tämligen rik på liknande öfverraskningar.

Och helt naturligt är, att så måste vara förhållandet, då Riksdagen härom uttalat sig med synnerlig styrka. Om man läser detta uttalande och tolkar det enligt kurialsvenskans, eller statsutskottssvenskans språkbruk, kan man icke, såsom fallet varit med hans excellens utrikesministern, råka i tvifvelsmål om dess rätta förstånd, utan tvärtom inse, att uttrycket, att frågan om upplösningen af gemensamheten i konsulatväsendet icke kan företagas till afgörande utan i samband med öfvervägande af sättet för utrikesstyrelsens ordnande, betyder att man bör öfverväga och besluta, eller öfverväga och utreda båda frågorna samtidigt och på en gång. Riksdagen har således intagit sin bestämda ståndpunkt och därvid varit i tillfälle att stödja regeringen, som, då beslutet fattades, förklarade sig fullkomligt instämma däri. Herr vice talmannen och flera andra talare hafva nyss uppläst flere yttranden, som just bevisa detta, men ett annat uttalande i samma riktning från svenska regeringens och hans excellens statsministerns sida har icke citerats, och som jag har detta i min hand och det är mera betecknande, mer positivt samt mera ägnadt att visa be-

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

tydelsen af kommunikén än de föredragna, skall jag bedja få uppläsa det. Det anfördes 1898 i svenskt statsråd, då unionskommitténs betänkande föredrogs. Det heter däri: »I öfverensstämmelse med den af de svenska ledamöterna i unionskommittén uttalade uppfattningen och med åberopande af hvad såsom stöd därför blifvit inom kommittén anfördt, anser det svenska statsrådet hvarje förslag till ändringar i riksakten, i syfte att med afseende å utrikesstyrelsen genomföra en önskvärd likställighet mellan de båda rikena, ovillkorligen böra utgå från förutsättning af ständig gemensamhet ej mindre i denna styrelse än i diplomati och konsulatväsen.

Den af det norska statsrådet förordade grundvalen för vidare förhandling i unionsfrågan — särskilda organer inom utrikesstyrelsens område för hvartdera riket — är i princip oriktig och i tillämpning utförbar. Skulle försök göras att i unionslagstiftningen tillämpa en sådan anordning, lider det efter det svenska statsrådets uppfattning icke något tvifvel, att detta försök komme att leda till unionens upplösning.»

Detta är en sanning, som då icke blott genomträngde regeringen, utan förut och efteråt äfven den del af svenska folket, som med intresse följt unionsfrågans utveckling. Det är denna sanning, som gör kommunikéns meddelande så monstruöst.

Alla andra sakkunnige, hvilka hafva haft frågan om hand, hafva jämväl yttrat sig i skiftande ordalag, men till innehållet lika: exempelvis unionskommitténs svenska ledamöter, såsom man redan har omnämnt, och till och med denna märkliga konsulatkommittés svenska ledamöter, som uttala sig liksom i nöd och befinna sig i följd af uppdragets begränsning såsom ormen i en myrstack, låta i alla fall den åsikten tränga fram, att särskiljandet af konsulatväsendet och beskickningarne icke är önskvärdt. Dessutom finna de visserligen nödvändigt och i teorien möjligt, men i praktiken alldeles omöjligt att draga upp lämpliga gränser mellan diplomati och konsulatväsendet, emedan deras verksamhetsområden icke blott tangera, utan täcka hvarandra.

Jag skall i förbigående tillägga några ord om denna konsulatkommitté. Dess tillsättande väckte i vårt land stort och berättigadt uppeende. Vi hade icke förut, åtminstone icke jag, hört, att hans excellens utrikesministern meddelat sig med vissa Riksdagens ledamöter därom att, då nu en norsk utredning förelåg i konsulatfrågan, det vore nödvändigt, att härtill äfven komme en svensk, helst en sådan icke kunde väntas komma att ådagalägga lämpligheten af dubbla konsulatväsenden. Men då denna svenska kommitté tillsattes, och dess uppgift formulerades, fick den sig uppdraget endast att utreda frågans tekniskt administrativa sida, men tilläts icke yttra sig om själftva hufvudsaken, om ändamålet, om nödvändigheten och nyttan däraf, icke heller om den ifrågasatta föränd-

ringens stora politiska betydelse. Jag anser det måhända vara af nytta för saken att underrätta hans excellens om att i olika delar af landet, från polcirkeln ända ned till Sundet, dryftas denna sak, och man undrar, om det kunda vara mala fide eller bona fide, som den svenska kommitté, som fått sig uppdragen den fullständiga utredningen af en så utomordentligt viktig fråga, blef till sin uppgift så inskränkt, att den icke ens tilläts yttra sig om sakens kärna, och att vi sålunda ännu i dag sakna utredning i denna. Naturligtvis blef också utredningen både skef och försätlig, och ehuru jag anser mig väl känna hans excellens' fosterländska sinnelag och goda afsikter samt anser denna undran orimlig, har jag dock ansett nödigt meddela nämnda uppfattning bland vårt folk.

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

Emellertid torde det vara allmänt känt, att diplomati och konsulatväsende under senare tider ständigt utvecklats i den riktning, att gränserna mellan dem allt mer sammanfalla, samt vidare att båda deras uppdrag icke kunna lösas, om de icke uppträda såsom medarbetare under *en* styresman. Jag har hört en gammal framstående diplomat, kunnig och erfaren i utländska ministeriella ärenden, försäkra, att skulle Sverige och Norge komma att uppträda med dubbelt konsulatväsende, komme det af utlänningarne att uppfattas, som om särkonsulerna vore skickade från sagostaden Abdera, tokarnes land, där det räta varder krokigt och allt vänt upp och ned. Jag känner icke, huruvida detta omdöme är grundadt, men jag anser det vara afsevärdt och sannolikt.

När nu särkonsuler eller dubbla konsulatväsenden så fullständigt strida mot hvad alla sakkunnige ansett möjligt inom unionens ram och emot regeringens förut uttalade åsikt, hvilken ock hade det sällsynta stödet af ett Riksdagens beslut, som ställt upp ett rent, nytt och bestämdt unionellt program, men regeringen likväl öfvergifvit detta program, måste man fråga sig: till hvad nytta, af hvad orsak kan sådant hafva skett? Är det därför att »Hannibal står framför portarne» eller att fienden förtrampar oss så, att vi icke ens hafva tid till lugnt öfvervägande af kapitulationsvillkoren?

Ser man efter i kommunikuen, angifves där blott såsom skäl för den öfverenskomna grunden för underhandlingarna behovet samt den betydande fördelen af ett samförstånd mellan folken. Men kunna verkligen ensidiga eftergifter öka samförståndet mellan de båda rikena? Nej, unionens historia bevisar motsatsen! Hans excellens statsministern yttrade nyss, att anledningen till eftergifterna var den, att ena parten vid en underhandling måste i viss mån rätta sig efter den andra; om den ena säger nej, måste den andra foga sig efter honom, om det skall blifva någon underhandling af. Ja, men om denna underhandling kräfde sådana offer, borde den icke hafva blifvit af. Kunde den icke komma till stånd på annan grund än sådan, som medför upplösning af

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

unionen, hvad tjänade den då till? Såväl det valda medlet till samförstånd som den föreslagna köpeskillingen för detsamma är ofta försökt och ändamålslost befunnet, men däremot lämpligt för upplösningsarbetet och att sten för sten nedbryta de murar, som ännu kunna skydda unionen, såsom regeringen själf tidigare erkänt. Bättre vore det väl då att, medan vänskapen varar, gifva norrmännen deras frihet och låta dem gå i frid, men att frivilligt underhandla på upplösningens grund, i främmande land delgifva kommuniqueer i pressen och till båda ländernas representationer, helt eller halft officiöst, det är ett tillvägagående, som måste väcka förvåning, split och ovilja. Det förra sättet vore äfven manligare än att sätta unionens bestånd i fara genom att utan nödtvång kapitulera bort det föreningsband, den försvarsställning, som ganska riktigt benämnes unionens Sveaborg, det enda band som ännu kan sammanhålla. Kommuniqueén visar således, huru som svenska regeringen ställt sig på en ny och egen grund, ett nytt program i unionsfrågan, tvärt emot folkets genom dess representation uttalade önskan, sättande detta folk i en ställning, i någon mån liknande den det hade under Kalmar union, då herrarne blefvo danskt sinnade och ställde sig på förtryckarnes sida, och då endast folkets sammanslutning kring riksföreståndarne räddade riket. Det splittrades då i inbördes krig och tvedräkt, och Gud gifve, att regeringens förhållande i denna sak icke måtte få liknande följder.

Emellertid har Sverige, såsom vi veta, skapat unionen för själf försvar, och det lyckades därvid bereda Norge en själfständig ställning. Det under gångna århundraden såsom danskt lydrike, dansk provins lefvande broderlandet kunde Sverige uppsätta vid sin sida såsom en fri och oberoende stat. Och vi hafva också försökt att ärligt vidhålla kontraktets bud och uppfylla våra förbindelser. Vi hafva skyddat, vi hafva äfven till och med ökat dess själfständighet och frihet. Är det nu så, att unionen trots slitningar, trots allt kif verkligen kunnat skydda båda landen, skänka yttre fred och inre utveckling; då bör den såsom en försvarsåtgärd skyddas och bibehållas med alla till buds stående medel. Men Norge har, ovandt vid själfstyrelse och vid sin unga frihet, blifvit rusigt af frihetens starka vin samt pockat väl mycket på yttre själfständighet, yttre likställighet, och det har därvid ofta glömt, att själf- och enrådighet omöjligen kan rymmas inom unionens ram för någondera parten. Norge glömmet att den unionsbroder, som ensidigt först och sist tänker blott på sin egen frihet, däri genom ofta kränker och kringskar den andra broderns rätt. Men detta öfvergrepp kan Sverige icke undgå genom eftergifter; den enda hjälpen är att allvarligt och bestämdt afvisa oberättigade fordringar, allt under det man räcker handen till försoning, till fortsatt underhandling i allt, som kan befördra unionens bestånd,

i allt, som kan ske på likställighetens grund. Ty det är icke på denna grund som de norska fordringarne nu framställas. Likställighet har Norge i de allra flesta fall haft och till och med ett visst öfvervälde, då det har absolut likhet i rättigheter men endast relativ i skyldigheter. Längre kan icke Sverige gå i förödmjukelse med bibehållen själfaktning. Men däremot är det, såsom jag förut sagt, alldeles nödvändigt att allvarligt hålla på det bestående, på »status quo», äfven om detta icke skulle visa sig hållbart i längden, men i motsats till talaren på göteborgsbänken tror jag att det skall af ett enigt svenskt folk med stöd af en svensk regering, ännu lång tid kunna upprätthållas.

Men är det så, att vårt folk icke är enigt, — att det icke kan stödja sig ens på sin egen regering — är det så, att det mest konungatrogna folk på jorden icke blott måste utföra försvaret af unionen genom att strida på två fronter såsom våra fäder så ofta förr gjort, utan det oerhörda inträffar, att vi måste vända oss mot vår egen regering, då är Sveriges tålmod med unionen snart slut, då torde denna union lätt lösas i svenska sinnen, för att begagna ett norskt uttryck, och ropet ut ur unionen skall säkerligen komma att höras äfven i Sverige. På denna grund yrkar jag bifall till utskottets hemställan med tilläggande af att jag, såsom framgår af hvad jag sagt, för min del anser underhandlingar på den bas, kommuniqueén angifver, böra såsom osanna och för Sverige orimliga afbrytas.

Grefve Hamilton: Jag skall icke tillåta mig att vid detta tillfälle närmare ingå på den för den skandinaviska halföns folk och deras själfständighet så betydelsefulla frågan utan allenast med ett par ord beröra det af utskottet tillstyrkta skrifvelseförslaget. Att döma af den storartade unionsdebatt, som i dag ägt rum, skulle man kunna tro att det verkligen gällde en slutlig uppgörelse med Norge. Men hvad gäller det. En obetydlig skrifvelse innehållande dels en framställning att Kungl. Maj:t ej måtte vidtaga bindande definitiva åtgärder innan Riksdagen hörts, och dels en begäran att Kungl. Maj:t vid aftalets affattande måtte skriva tydligt och klart. Något annat är det, så vidt jag kan se, icke fråga om. Vi hafva från statsrådsbänken af hans excellens statsministern, hört, att regeringen icke ämnar vidtaga någon definitiv åtgärd utan Riksdagens hörande, och återstår således allenast begäran, att Kungl. Maj:t måtte skriva tydligt. Jag hemställer, huruvida man kan hysa det förtroendet till Kungl. Maj:t, att Kungl. Maj:t, Riksdagens begäran förutan, skrifer så tydligt och klart som möjligt. En aktad talare har framhållit att ansvaret blefve stort för oss, om vi nu icke yttrade oss i denna fråga. Tro herrarne verkligen att vi öka eller minska vårt ansvar, därigenom

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.

att vi binda våra namn vid en innehållslös skrifvelse? Jag för min del kan icke finna det.

Herr grefve och talman, jag sluter mig till dem, som yrka afslag på utskottets förslag.

(Forts.)

Herr Blomberg: Jag vill icke vid denna sena timma länge upptaga herrarnes tid, men anser mig dock såsom en af motionärerna skyldig att i en eller annan punkt belysa de uttalanden, som här blifvit gjorda.

Jag skall då först bedja få upptaga till bemötande närmast föregående talares benägna yttrande, i hvilket han stämplar skrifvelsen, hvaruti motionen utmynnar, såsom obetydlig och innehållslös. Om verkligen den ärade talaren betraktar skrifvelsen på detta sätt, tycker jag, att den ärade talaren äfven kunnat låta densamma i all stillhet och ohindrad få gå sin väg mot målet.

För min del betraktar jag den emellertid icke på samma sätt, och därför är det jag yrkar bifall till utskottets tillstyrkan af skrifvelsen. Jag anser den icke vara innehållslös, emedan den framhåller, att Riksdagen inser, huru verkligt betydelsefullt det ärende är, som nu är under behandling; den innehåller ett bestämdt påpekande af att Första Kammaren, om den bifaller motionärernas och utskottets förslag, står kvar vid sin tillförene angifna uppfattning, att dessa tvenne frågor, som här äro på tal, äro så oundgängligen med hvarandra förenade, att de icke kunna utan skada för det mål, som man vill uppnå, lösas särskilda — icke utan skada för unionen, icke utan skada för Sverige och Norge. Detta är det första.

Vidare innehåller skrifvelsen — och äfven detta är enligt min mening betydelsefullt och ingalunda saknande innehåll, — att Riksdagen förbehåller sig såsom säkert och visst, att de lagar, som omtalas i kommuniquén, skola blifva underställda Riksdagens pröfning. Jag kan härvid icke lita mig till de uttalanden, som hafva byggts på uttrycket »lag», ty vårt rättsspråk är icke detsamma som Norges och Tysklands. Enligt vårt rättsspråk heta äfven de rättsbud lagar, som Konungen stiftar ensam; jag hänvisar endast till 89 § R. F., som talar om lagar och författningar rörande rikets hushållning och allmänna inrättningar och lägger dessa under Konungens eget bestämmande. Och för att ytterligare belysa detta, hänvisar jag till gällande förordning angående konsulatväsendet, utfärdad af Konungen ensam. Det är emellertid af största vikt och betydelse, då frågan icke blott angår ordnande af ett vårt land tillhörande förvaltningsområde, utan också sträcker sig till viktiga förhållanden, som gälla rikena ömsesidigt, att den blir föremål för lagstiftning, i hvilken Konung och Riksdag deltaga. Ty eljest är ställningen den, att å ena sidan, i Norge, lagstiftande makten i detta ämne tillhör Stortinget och Konungen, och att å andra sidan,

hos oss, Konungen ensam har bestämningsrätten. Detta kommer att medföra en olikhet i ställningen inom unionen till Sveriges nackdel, som ingalunda bör lämnas obeaktad och stillatigande förbigås.

Jag ber äfven att få betona sista punkten i skrifvelseförslaget, hvilken både är af betydelse och äger verkligt innehåll, nämligen yrkandet, att åt de bestämmelser, som här skola affattas, må gifvas en så tydlig klarhet och bestämdhet, som möjligen åt dem kan beredas. Ty därom torde hela den här i dag förda debatten och särskildt de uttalanden, som kommit från statsrådsbänken, vittna, att ännu har icke ens hos ledarne af ifrågavarande förhandlingar gjort sig gällande den klara uppfattning af mål och förutsättningar, utan hvilken den högst önskvärda tydligheten i bestämmelser ej kan förväntas. Och hvad är det, som under årtal beredt oss så många svåra misräkningar och sorger på det unionella området om icke den brist på tydlighet, som vidlådt de unionella lagbestämmelserna? I vissa fall, där man tyckt dessa vara tydliga, har det dock lyckats att mistyda dem, och denna lagbudens tvetydighet eller möjligheten att mistyda desamma har gjort, att bestämmelser, som bort blifva till välsignelse för unionen och de båda folken, blifvit omöjliga att tillämpa; man har därför nödgats upphäfva i och för sig nyttiga bestämmelser och därmed också försämrat och försvagat unionens utvecklingsmöjligheter. — Jag erinrar blott om mellanrikslagen.

Jag vill således betona, att skrifvelseförslaget är både behöfligt och betydelsefullt samt äger efter tidsomständigheterna väl afpassadt innehåll. Jag tror ock, att det skall äga betydelse för framtiden, emedan detsamma innebär ett tydligt ådagaläggande af en uppfattning i unionsfrågan, af helt annan innebörd än den, som en ärad talare på Kristianstadsbänken, hvilken för en stund sedan hade ordet, tycktes göra gällande. Han syntes nämligen mena, att man måste upprätthålla unionen, äfven om man därför skulle nödgas lämna åsido alla tidigare förutsättningar, alla förut uttalade meningar, eller till hvilket pris som helst. Med all aktning för unionens stora värde är den för mig af underordnad betydelse, då det gäller mitt eget lands framtid och bästa. Om de unionella förhållandena skola ordnas på sådant sätt, att de skapa faror och medföra olycka för Sverige, då är det icke heller enligt min och — såsom jag hoppas kammararens beslut skall visa — enligt denna kammararens mening möjligt att för unionens upprätthållande offra sitt eget lands intressen. Och dit, menar jag, måste den väg, som nu inslagits, leda. Om man nämligen bryter sönder de institutioner, som bära upp samhörigheten, och blott bibehåller ett sken af enighet, om man nöjer sig med ett yttre utan innehåll, med en union, hvilken för oss skulle medföra förpliktelser, men af hvilken vi icke kunde vänta någon som helst förmån, som åtminstone

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

medelbart kunde lända till landets lycka, måste den unionella utveckling eller rättare afveckling, som nu påbörjats, erkännas så strida mot Sveriges bästa, att den icke må på något sätt främjas. Om man däremot lämnar åt Norge blott sådana fördelar och vidgade rättigheter, som kunna gifvas under upprätthållande af unionen och med stärkande af unionsbanden, om man noga förebygger tvisteanledningar, i stället för att skapa sådana, så kan man hafva att vänta en framtid, lyckosam och betryggande för brödralfolken. Det är därför, i unionens och icke mindre i Sveriges intresse, som jag önskar att Första Kammaren må uttala en mening, som för mig synes både tydlig och innehållsrik, i det att kammaren bifaller utskottets hemställan.

Hans excellens herr statsministern Boström: Det är nog en hel del, hvarpå jag skulle vilja replikera, af det som förekommit under denna långa debatt, men det kan icke falla mig in att vid denna sena timma upptaga kammarens tid därmed. Men ett ord, som blifvit fälldt från många håll, kan jag icke med tystnad förbigå. Det yttrades först af herr vice talmannen, då han talade om möjligheten af unionens upplösning; det upprepades af herr Säve och kanske med ännu större tydlighet af herrar Åkerman och Almström och slutligen af herr Lars Berg. Jag beklagar, att ett sådant yttrande blifvit fälldt. Det gifves icke något för oss små nationer på den skandinaviska halfön så nödvändigt som sammanhållning. Och illa hafva de, efter min uppfattning, förstått, hvilka fördelar vi haft af unionen allt sedan den stiftades, som nu äro färdiga att så lätt släppa densamma. Har Sverige någonsin under så lång tid som denna haft en liknande utveckling i ekonomiskt afseende? Och hvarför hafva vi fått den? Jo, det har varit oss förunnadt att åtnjuta en ständig fred, och enahanda hafva förhållandena varit i Norge. Det är väl då gifvet, att unionen *måste* vara till båda ländernas bästa, och jag ber uppriktigt herrarne att väl tänka härpå, innan man går att vidtaga en åtgärd, som kan i någon mån verka till skada. Det är dock alldeles ostridigt, att på sista tiden inträdt en bättre stämning mellan de bägge länderna. Det är konstateradt, äfven af personer, som uttalat sig mot dessa förhandlingar, att hvar helst en svensk träffar en norрман träffar han en vän. Jag har i minnet en episod, som inträffade under våra förhandlingar. När fråga då var om särskilda konsuler, yttrade jag: hvad tjänar allt detta till? Våra hittills varande gemensamma konsuler hafva icke varit till skada, utan tvärtom, efter hvad I själfva sägen, på ett förträffligt sätt fungerat. Det svarades mig af en af de norska underhandlarne bland annat: »Tänk blott på detta: hur roligt skulle det vara för Eder om Ni fått edert konsulativäsen sedan 90 år tillbaka skött från Kristiania». Vi böra försöka att hvar i sin stad något mera

sätta oss in i den tankegång en norrman kan hafva, och jag vågar påstå, att man kan vara en god svensk och på samma gång en god unionsvän.

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

Herr vice talmannen: Då jag nämndes bland de fem, som angräfvos här hafva talat för unionens upplösning, ber jag att på det allvarligaste få protestera mot den uppfattning i fråga om mitt uttalande, hvilken från hans excellens statsministerns sida gjorde sig gällande. Jag tror mig kunna vädja till kammaren och få rätt, då jag säger, att genom hela mitt uttalande gick en önskan, en sträfvan och en förhoppning, att unionsfolkens mellanvarande måtte så kunna ordnas, att vi hädanefter måtte med ökad trygghet och fasthet kunna arbeta tillsammans. Men jag sade, om jag icke missminner mig, att börjar man lösa förhållandena, börjar man med ensidiga eftergifter, kommer det att leda därhän, att det blir till unionens fördärf och upplösning. Det var således endast *under denna förutsättning*, som jag berörde ordet upplösning, och det är detta jag ber härmed få konstatera.

Efter jag nu fått ordet — jag skall icke uppehålla länge — känner jag mig uppfordrad att också gifva ytterligare en replik, och den gäller ett yttrande af hans excellens herr ministern för utrikes ärendena. Hans excellens behagade nämna, att jag relaterat hans meddelande till mig oriktigt. Jag hade sagt, att han uttalat, att en utredning i konsulatfrågan *otvivelaktigt* skulle påvisa olämpligheten af sårkonsuler. Jag tror jag kan stå för detta, och eftersom jag blifvit uppkallad, ber jag få komma med några små erinringar om vårt samtal.

Hans excellens fann, såsom han själf nämnde, anledning att tillkalla åtskilliga af Riksdagens medlemmar för att resonera med dem om den fråga, som då förelåg. Jag förmodar han kände, att det var en för landet obehaglig fråga, eftersom den icke var af något nytt framkallad. Då frågan relaterades för mig, gjorde jag genast den invändningen, att den föreslagna åtgärden skulle komma att i detta land fattas såsom ett nytt steg på eftergifternas väg. Därpå erhöj jag till svar, att så var visst icke förhållandet; anledningen var, att man ville, att en utredning äfven från svensk sida skulle komma till stånd, samt äfven att man önskade, att från andra sidan skulle blifva fastslaget, att denna fråga endast kunde lösas genom förhandling med Sverige. Jag uttalade fortfarande mina betänkligheter och förklarade att jag förmodade, att utredningen likväl skulle komma att leda till nya eftergifter. Därpå svarades, och jag tror jag kommer i håg verba formalia, att detta skulle så mycket mindre komma att inträffa, som efter ministerns för utrikes ärendena uppfattning utredningen skulle visa, att särskilda konsuler vore *olämpliga*. — Sålunda ungefär detsamma som jag nyss sagt. Efter detta uttalande blef jag mera tillmötesgående, jag fick ju ock nyss

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

komplimanger så för detta mitt tillmötesgående som för min lojalitet. Och då sedermera talades med andra i detta ämne, gaf jag tillkännat det intryck jag vid nämnda tillfälle fått — jag var naturligtvis icke tillkallad för att behålla det för mig själf — och på detta sätt erkänner jag att jag i någon mån medverkat till att stämningen icke blef så bitter.

Jag har tillåtit mig göra detta meddelande; jag kan nämligen icke gärna fördraga, att här skulle hafva blifvit lagdt i min mun något, som icke vore med sanna förhållande öfverensstämmande.

Jag tror för öfrigt, att om det påkallas, skulle åtskilliga andra sanningsvittnen kunna här framträda, hvilka utaf resonemang med hans excellens utrikesministern afgjordt hafva fått samma uppfattning som jag. I hvarje fall vågar jag anhålla, att få samma tilltro till mina ord som han till sina.

Herr Säve: Då hans excellens herr statsministern behagat nämna mitt namn bland de talares, som skulle hafva använt det olycksaliga ordet unionsupplösning, ber jag, för att icke missförstås af honom, få säga, att jag visst icke önskar unionens upplösning. Jag nämnde visserligen ordet unionsupplösning i mitt anförande, men grundtanken i min framställning var den, att jag önskade, att regeringen icke måtte genom att fullfölja förhandlingarne i konsulatfrågan på den basis, som är angifven i kommunikén, förstöra unionen.

Hans excellens herr utrikesministern fäste uppmärksamheten på hvad jag för en stund sedan framhöll i konsulatfrågan och bad då kammaren icke fästa något afseende vid mina ord, så vidt de rörde särkonsulerna och så vidt jag stödde min uppfattning på konsulat-kommittéens betänkande. Det är sant, att nämnda kommittés framställning icke kan tillerkännas fullt så stor betydelse som den jag möjligen gaf den. Men det skulle smärta mig att tro ett så viktigt betänkande vara af den beskaffenhet, att hans excellens herr utrikesministern måste uppmana kammaren att icke vid detsamma fästa något afseende.

Herr Åkerman: Då hans excellens herr statsministern velat lägga i min mun att hafva uttalat en önskan om unionens upplösning, vill jag säga, att jag visst icke gjort något sådant uttalande. Jag framhöll tvärtom att jag är en varm vän af unionen och alltid varit det, men dock endast under den förutsättning, att den är en verklig union. För att den skall kunna gå under denna rubrik anser jag emellertid ett oeftergifligt villkor vara, att de förenade rikena hafva gemensamhet gent emot utlandet både i afseende å diplomati och konsulatväsende samt äfven i försvarshänseende. Vilja norrmännen icke medgifva en sådan enhetlighet, då, sade jag, synes det mig bättre, att de båda folken skiljas åt såsom vän-

ner än att de hålla på och kifvas, isynnerhet då det under nittio år endast kommit så vidt, att vi ännu icke kunna se något slut på detta kif.

Friherre Gripenstedt: Jag ber om ursäkt, att jag vid denna sena timma upptager kammarens tid, men jag har att säga några få ord i anledning af hans excellens statministerns senaste yttrande. Han uttalade några vackra ord om sammanhållning och enighet små folk emellan. Ja, det var sanna ord, men jag undrar, om han icke riktade dem åt orätt håll. Jag vet icke, att vi här velat åstadkomma någon split eller oenighet emellan unionsfolken. Huru det förhåller sig med unionsvänligheten i Norge, är däremot tvifvel underkastadt; jag ser visserligen af tidningsreferat, att vackra tal hållits för unionen med mera, särskildt vid festliga tillfällen, men jag undrar, hvad betydelse må tillmätas dessa tal och fraser, synnerligast då de dess emellan omväxla med hotelser. Enighet mellan unionsfolken men äfven enighet inom nationen är hvad vi behöfva, och ingen beklagar högre än jag, om uppfattningen i unionsfrågan blifvit splittrad här i Sverige. Men det är icke vårt fel; att tiga, att icke hafva gjort något uttalande från vår sida nu, tror jag skulle hafva visat enighet i trötthet och fatalism, ingenting annat; och mot en sådan enighet anser jag man bör protestera. Det är därför motionen framkommit, och jag tror icke, att några fel kunnat uppvisas i den, eller att den på något sätt är skadlig. Det högsta vissa talare kunnat säga om densamma är, att den är obehöflig, men, så vidt jag funnit, ha å andra sidan många vägande skäl anförts för att den varit behöflig. Jag tror äfven, att det i alla afseenden är det mest grannliga mot alla parter, mot brödrafolket och icke minst emot vår regering, att man redan på förhand uttalar, att man icke vill vara på något sätt bunden af förhandlingarna.

Att kammaren icke brustit i förtroende för regeringen, har den vid många tillfällen under denna riksdag visat, och regeringen har här erhållit flera — man kunde nästan säga — förtroendevota; så till exempel genom besluten i biskopsfrågan och i inkomstskattefrågan, för att icke tala om flera anslagsfrågor, men att i en sådan fråga som denna gifva fullmakt in blanco, det vilja vi icke. Det är för öfrigt en egendomlig situation, att det hufvudsakligen är de konservativa grupperna, inom Riksdagen, som i detta fall ensamma måste taga Riksdagens rätt i försvar. De liberala och radikala grupperna, som eljest icke hålla på någon synnerligt stark konungamakt, vilja nu, synes det mig, i det närmaste öfverlämna behandlingen af det unionella och utrikesministeriella spörsmålet åt kontungen ensam. Det kan ju hända, att detta icke vore så farligt, om konungamakten vore densamma i Norge som här i

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

Om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden.
(Forts.)

Sverige, men det veta vi alla, att så icke är. Det var ju Johan Sverdrup, tror jag, som i stortinget yttrade: »all makt i detta land skall samlas här i denna sal». Det har ock gått därhän; all makt i Norge är nu samlad i stortingssalen. Huruvida det är till lycka eller icke för Norge, det är en sak, som icke vidkommer oss. Vi lägga oss icke i Norges inre förhållanden, men så snart det gäller unionen, måste Sverige hafva ett ord med, och Sveriges Riksdag är därvid den, som mest obunden kan bevaka Sveriges och unionens intressen.

Herr grefve och talman, jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande förevarande utlåtande yrkats, dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock att densamma skulle afslås.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa båda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad Första Kammarens tillfälliga utskott hemställt i utlåtandet n:o 18, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 106;

Nej — 32.

Mot detta beslut anmäldes reservation af herrar *Annerstedt* och *Almgren*, *Oscar*, friherre *Tamm*, herrar *Walldén*, *Swartz*, *Dahlberg*, *Leman* och *Björklund*, friherre *Lagerbring*, herr *Berlin*, grefve *De la Gardie* samt herrar *Anderson*, *Albert*, *Cederberg*, *Andersson*, *Axel Gustaf*, *Bremberg* och *Uppström*.

Då tiden var långt framskriden, beslöt kammaren på framställning af herr talmannen, att uppskjuta behandlingen af återstående ärenden på föredragningslistan till aftonsammanträdet.

Kammaren åtskildes kl. 4,38 e. m.

In fidem

A. v. *Krusenstjerna.*
